

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

Diplomová práce

Náhrada škody v návrhu občanského zákoníku

Jakub Ďurica

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva civilního procesu

Diplomová práce

Náhrada škody v návrhu občanského zákoníku

Jakub Ďurica

Příslušné oborové pracoviště: Katedra soukromého práva a civilního procesu

Studijní program: Právo a právní věda

Obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Alexander Šíma

Pracoviště: Katedra občanského práva

Plzeň 2012

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Náhrada škody v návrhu občanského zákoníku“ zpracoval sám a uvedl jsem veškeré prameny, z nichž jsem čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.“

Plzeň, srpen 2012

.....

Jakub Ďurica

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat všem, kdo mi s přípravou práce pomáhali a podporovali mě při práci na ní. Zejména pak svému vedoucímu JUDr. Alexanderovi Šimovi za věcnou kritiku a rodině za podporu.

Předmluva

Za důležité cítím zmínit název tématu práce. V průběhu mezi zadáním tématu a odevzdáním došlo k situaci, kdy byl návrh nového občanského zákoníku přijat legislativním procesem a v současné době (jak psaní, tak odevzdání) se již nejedná o návrh, nýbrž o platnou legislativu zákona číslo 89/2012 Sb. – občanský zákoník. Nicméně v názvu zůstává zvolené téma, tedy „...*v návrhu občanského zákoníku*“.

OBSAH

1	Úvod.....	1
2	Obecně o pojmu náhrada škody	3
2.1.	Právní kategorizace pojmu škoda	3
2.2.1	Předcházení hrozícím škodám.....	4
2.2.2	Odpovědnost za škodu.....	5
2.2.3	Obecná povinnost	6
2.2.4	Odvrácení škody	9
2.2.5	Zproštění se odpovědnosti za škodu	11
2.2.6	Náhrada nákladů a škody	13
2.3	Dělení škody a určení její výše.....	15
2.3.1	Skutečná škoda	16
2.3.2	Ušlý zisk.....	17
2.3.4.	Způsoby náhrady škody	19
2.3.5	Náhrada škody na zdraví.....	19
2.4	Společná ustanovení o náhradě škody.....	24
2.5	Promlčení práva odpovědnosti za škodu - náhrady škody	28
2.6	Uplatnění práva na náhradu škody u soudu	29
3	Náhrada škody v novém občanském zákoníku ve srovnání se současnou a zahraniční úpravou.....	31
3.1	Obecně k náhradě škody v novém občanského zákoníku	31
3.2.	Hlavní změny a nové pojmy v NoZ.....	33
3.3	Obecná a jiná ustanovení spjatá s náhradou škody v NoZ	36
3.4	Detailní srovnání vybrané úpravy náhrady škody v občanském zákoníku a NoZ.....	39
3.5	Srovnání současné úpravy náhrady škody se zahraniční úpravou.....	64
3.5.1	Evropská úprava náhrady škody	64
3.5.2	Náhrada škody v německém právu.....	65
3.5.3	Úprava škody v PETL	66
4	Závěr	67
5	Přílohy	69
5.1	Seznam zkratk	69
5.3	Použité zdroje	70

5.3.1 Knižní zdroje a články	70
5.3.2 Rozhodnutí soudů.....	72
5.3.3 Ostatní zdroje	72
5.3.4 Cizojazyčné resumé	74

1 ÚVOD

Téma náhrady škody a jeho srovnání mezi současnou účinnou úpravou a úpravou přijatou v novém občanském zákoníku¹ (dále jen NoZ) jsem si zvolil jako téma svojí práce proto, abych přispěl alespoň nepatrným, pro studenty a jiné čtenáře této práce také dostupnějším, dílem k snazšímu pochopení celé novelizace občanského práva. Doufám, že po přečtení této práce bude čtenář obohacen o nové poznatky a snadněji pak zaregistruje změny vztahující se k náhradě škody v souvislosti s NoZ. Jako metodu vypracování této práce jsem zvolil z větší části metodu komparace, tedy srovnávání. Komparace se mi jeví jako nejvhodnější, protože k NoZ, respektive konkrétně k problematice náhrady škody v něm, ještě neexistuje mnoho publikací či dalších zdrojů, ze kterých by se dalo čerpat tak, aby nebylo potřeba porovnávat jednotlivé ustanovení momentálně účinné a budoucí úpravy. S orientací v úpravě náhrady škody v NoZ mi značně pomohly odborné přednášky týkající se tohoto tématu, které jsem navštívil a poznámky, které jsem si na nich vytvořil, a mohl jsem je využít i při psaní této práce.

Při psaní práce se nemohu zaměřit pouze na samotné téma náhrady škody, nebo pouze srovnání náhrady. Na náhradu škody je totiž nutné, pro vytvoření kompaktní práce, nahlížet i v souvislosti s ustanovení týkajícími se škody obecně. Samotné vytržení ustanovení o náhradě škody z kontextu by nedávalo smysl a práce by tak byla nesrozumitelná a zmatečná, ačkoliv by obsahovala pouze hlavní téma. Pro vysvětlení současné úpravy odkazuji na mnoho rozhodnutí soudů, na nich je totiž také možno si dobře uvědomit které nastávající změny s účinností NoZ jsou změnami vycházejícími právě z rozhodovací praxe, a které jsou převzaté či jinak inspirované zahraniční či historickou právní úpravou.

Důležité je také to, že v rozsahu této práce mi nepřijde vhodné zabývat se všemi ustanoveními, jak současného občanského zákoníku², tak NoZ. Pokusím se uvést pouze ty nejpodstatnější, jak z hlediska změny od současných obdobných

¹ Dále jen NoZ

² Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

ustanovení a jejich dopadu na právní praxi či život občana, tak i ta, která jsou zcela nová, a tudíž k nim nenalzáme v současné době obdobná ustanovení.

V úvodu práce se budu zabývat obecně pojmem škoda, kam ho zařadit, jak ho můžeme rozlišovat a částečně zohledním i současnou podobu a význam tohoto právního pojmu. Dále pak přiblížím účinnou úpravu konkrétněji, jelikož z této úpravy pak bude vycházet dané srovnání s úpravou v NoZ, zde opět zdůrazním, že ne všechna ustanovení je třeba srovnávat, pokud bych srovnával každé ustanovení, tato práce by byla příliš obsáhla a neefektivně by reflektovala své nosné téma. Proto část o účinné úpravě pojmu obsáhleji, aby čtenář sám mohl při četbě úpravy v NoZ rozlišit jemné niance, na které v této práci při srovnávání blíže odkazovat nebudu. Dále se zabývám přímým srovnáním ustanovení zákonů současně a v budoucnu účinného. Tato metoda, jak jsem již zmínil výše, mi přijde nejvhodnější a ke každému takto zmíněnému ustanovení zákona zmíním nejdůležitější změny, jak se tyto změny dotknou právních vztahů či jinak ovlivní problematiku, jež pozměňují oproti současné úpravě. V případech, kde je to účelné, zmíním také jako příklad určitou teoretickou situaci z běžného života, na které se dá změna či nové ustanovení přiblížit v obecné rovině. Srovnání výše zmíněných úprav zakončím pak krátkým popisem zahraniční úpravy škody.

2 OBECNĚ O POJMU NÁHRADA ŠKODY

2.1. PRÁVNÍ KATEGORIZACE POJMU ŠKODA

Pojem škoda nalezneme v českém právu v mnoha jeho odvětvích, včetně práva občanského, kterým se zde budu zabývat. Pojem škoda a tedy i institut náhrady škody v tomto smyslu můžeme nalézt například i v právu pracovním, obchodním či trestním³. V každém z těchto odvětví práva je potřeba mít konkrétnější definici škody. V právu občanském se dá říci, že škoda vznikne porušením povinnosti nepoškozovat státem chráněný zájem. Pro občanské právo je soudní praxí škoda definována jako škoda majetková, vyjádřitelná v penězích, vedle toho je ovšem také částečně chápána jako újma osobnostní, totiž jako újma na životě a zdraví.

„Vyjde-li se z takto stručně charakterizovaného předmětu úpravy občanského práva, je možné při pokusu o vymezení pojmu škody ve smyslu občanského práva dospět k prvnímu závěru, že škodou může být jen újma ve formě poruchy, která nastala buď

a) na majetkovém vztahu anebo

b) na majetkové stránce ostatních chráněných vztahů, pokud ji mají.

Znamená to tedy, že škodou ve smyslu občanského práva může být jen majetková újma.“⁴

³ Zákon č. 262/2006 Sb. - zákoník práce, zákon č. 513/1991 Sb. - obchodní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník

⁴ Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku / Jiří Švestka. -- 1. vyd. -- Praha : Academia, 1966. -- 316, str. 85

2.2.1 PŘEDCHÁZENÍ HROZÍCÍM ŠKODÁM

Odpovědnosti za škodu a škodě obecně v zákoně č. 40/1964 - občanském zákoníku⁵ předchází prevence vzniku škody, tedy zamezení ohrožení či porušení práv a povinností, které by mohlo vést ke vzniku škody.

Občanskoprávní prevenční povinnost se dá dělit do dvou kategorií - povinnost obecnou a povinnost konkrétní. Prvně jmenovanou můžeme také označit jako všeobecnou občanskoprávní prevenci, druhou jako speciální občanskoprávní prevenci. Tu nalezneme například v § 417, 418 a 419 zákona č. 40/1964 Sb. - občanského zákoníku.⁶ Obecnou prevenční povinnost můžeme definovat jako povinnost subjektů počínat si tak, aby škoda nevznikla.

Pokud dojde k porušení první, tedy všeobecné (obecné) prevenční povinnosti, logicky následuje obecná odpovědnost za škodu spojená s náhradou škody⁷. Jako příklad porušení obecné prevenční povinnosti, která se ovšem nemusí na první pohled jevit jako povinnost obecná, můžeme uvést rozhodnutí dovolacího soudu, v němž je stanoveno:

„...že žalovaný udeřil žalobce v rozporu s pravidly karate a při tomto jeho jednání vznikla žalobci (jako jeho soupeři) škoda na zdraví, je uvedené jednání žalovaného postižitelné nejen v rámci pravidel zápasu karate, kterým se podřídil, ale představuje současně i porušení prevenční povinnosti založené ustanovením § 415 obč. zák. Tím je splněn jeden z předpokladů odpovědnosti žalovaného (zápasníka karate) za takto způsobenou škodu na zdraví žalobce ve smyslu ust. § 420 odst. 1 obč. zák., totiž porušení právní povinnosti.“⁸

Druhá, speciální prevence, se již vztahuje ke konkrétním okolnostem poruchy, popřípadě jednání subjektu. Tudíž by se dala nazvat také odpovědností

⁵ Zákon č. 40/1964 Sb. - občanský zákoník

⁶ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1185

⁷ §415 občanského zákoníku

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu 25 CDO 1960/2002 ze dne 17.12.2003

privilegovanou. Specifické vlastnosti subjektů jsou uvedeny v již výše zmiňovaných paragrafech 417, 418 a 419 občanského zákoníku.

2.2.2 ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU

Pokud budeme vycházet z logiky věci a posloupnosti zákona, tak po prevenci vzniku škody následuje odpovědnost za škodu. Což znamená, že již nějaká škoda vznikla, došlo k poruše prevence (ať již speciální nebo obecné) a je třeba zjistit, kdo za škodu odpovídá. Hlavní smysl odpovědnosti můžeme také dělit do dvou skupin, první je již zmíněná preventivní funkci a druhá funkci reparační – tedy funkce náhrady.

Konkrétnější rozdělení odpovědnosti za škodu v občanském právu nalezneme v právní teorii. „*Právní teorie rozeznává odpovědnost za majetkovou (materiální) a nemajetkovou újmu a dále odpovědnost deliktní (tj. mimozávazkovou) a odpovědnost závazkovou (smluvní)*“⁹

Předpoklady odpovědnosti za škodu však nejsou striktně v dikci zákona, vzhledem k možnostem chování člověka, a tudíž i prakticky neomezenému množství situací, při kterých škoda může vzniknout, nebo spíše vznikla, je tato oblast práva silně dotvářena judikaturou obecných soudů a dokonce i nálezy Ústavního soudu. Jako výčet předpokladů si můžeme uvést:

- a) *Porušení právní povinnosti (§420) nebo tzv. škodní událost (u objektivní odpovědnosti)*
- b) *Vznik škody (skutečné nebo ušlý zisk), popřípadě újma na zdraví*
- c) *Příčinná souvislost mezi 1) a 2).*
- d) *Zavinění (presumované ve formě nevědomé nedbalosti - § 420, v některých případech ve formě úmyslu – např. § 423, 424). V případě objektivní odpovědnosti je otázka zavinění bez právního významu.¹⁰*

⁹ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1198

¹⁰ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1198

2.2.3 OBECNÁ POVINNOST

V § 415 občanského zákoníku nalezneme definici obecné povinnosti předcházení škody takto:

Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.¹¹

Zákon v tomto ustanovení definuje obecnou prevenční povinnost pro každého. Ta je závazná pro všechny účastníky občanskoprávních vztahů a vztahuje se jak na osoby, které by mohly škodu způsobit, tak i na osoby, jimž vznik škody hrozí¹². Porušením povinnosti a vznikem škody vzniká nárok na náhradu škody.

Toto ustanovení je chápáno jako ustanovení velmi obecné a dá se užít na nespočet případů, které v občanskoprávním soužití vznikají. Obecnost je příhodná, neboť je k prospěchu společnosti, jestliže každý, nejen ze zákona, dodržuje při svém chování jistou míru opatrnosti. Tím se myslí míra očekávaná a společensky akceptovatelná a je vázána na jeho konkrétní schopnosti. Chování v rozporu s tímto ustanovením je chováním protiprávním, avšak je nutno individuálně určit míru, kdy si různé osoby ve stejné situaci počínají v souladu se zákonem, či jestli již jednájí protiprávně.

Úpravu v §415 užíváme jako úpravu generální (*lex generalis*), pokud určitou situaci již upravuje jiný speciální zákon (*lex specialis*), použije se úprava povinnosti předcházet škodě obsažena v něm. Pokud tedy nastane situace, kdy je dodržen zákon zvláštní, a přesto došlo k porušení prevence škody, nelze již uvažovat o porušení §415 a tudíž jeho aplikaci. Ustanovení §415 nezakládá totiž samostatnou skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu, jak je někdy mylně dovozováno, nýbrž porušení této povinnosti (namísto porušení konkrétní zákonné

¹¹ §415 občanský zákoník

¹² Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... a kolektiv -- 10., jubilejní vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2006. -- xxvi, 1465 s.ISBN 80-7179-486-4 str. 696

či smluvní povinnosti) představuje protiprávní jednání, které, je-li příčinou vzniku škody, znamená vznik odpovědnosti za škodu podle §420.¹³

Obecné odpovědnosti za škodu podle §415 se zproští ten, kdo sice škodu způsobil, ale jehož jednání, jež mělo za následek vznik škody, bylo naprosto v souladu s mírou dostatečné opatrnosti, které mohl dosáhnout v dané situaci. Opět je třeba zmínit, že výši opatrnosti je vždy nutné určit pro konkrétně danou situaci. Více k této interpretaci nalezneme například v rozsudku Nejvyššího soudu 25 Cdo 618/2001 ze dne 25. 02. 2003, který o občanskoprávní prevenci hovoří takto:

„Občanskoprávní prevenci lze charakterizovat jako souhrn způsobů a forem předcházení ohrožení a porušování subjektivních občanských práv, tj. práv, která jsou upravována a chráněna normami občanského práva hmotného v objektivním smyslu. Vlastní obsah úpravy občanskoprávní prevence spočívá ve stanovení určitého systému prevenčních právních povinností, jakož i nepříznivých právních následků (sankcí) spjatých s jejich ohrožením či porušením. Jinými slovy řečeno, každý je podle § 415 obč. zák. povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který - objektivně posuzováno - je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; uvedené ustanovení mu však neukládá povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody. Nepočíná-li si někdo v souladu s takto obecně stanovenou právní povinností, chová se protiprávně a postihuje ho za to - za splnění dalších předpokladů - občanskoprávní odpovědnost za škodu (§ 420, 421 obč. zák.). Prevenční povinnost, kterou zákon v § 415 obč. zák. ukládá každému ve vztahu ke všem subjektům, znamená pro vlastníka nebo správce nemovitosti povinnost užívat a spravovat svůj majetek tak, aby jeho stav nezpůsobil škodu jinému, tedy dbát i o to, aby na jeho pozemku byla provedena opatření zamezující či snižující

¹³ Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... a kolektiv. -- 10., jubilejní vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2006. -- xxvi, 1465 s. ISBN 80-7179-486-4 str. 697

*možnost vzniku škody na zdraví, na majetku a jiných hodnotách, a pokud již škoda hrozí, učinit opatření k jejímu odvrácení.*¹⁴

Míru opatrnosti je třeba určit například v následujícím bezprostředním časovém horizontu. Je totiž jasné, že i když v daleké budoucnosti může dojít ke vzniku škody, není v možnostech nikoho se v přítomnosti chovat tak, aby jí v budoucnu předešel (např. je možné, že ze střechy domu může v zimě spadnout sníh a led na ulici, avšak není porušením obecné prevenční povinnosti, když v létě vlastník neuzavře komunikaci a nekontroluje, zdali se zde nějaký sníh neobjevil).

K výše uvedenému se dá uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu 25 Cdo 2471/200 ze dne 20. 2. 2002. V tomto rozhodnutí zjistíme, že škůdce má myslet do budoucna, pokud již skutečný stav věci v současnosti hrozí poruchou (stromy náchylné k pádu) a logicky tedy vlastník pozemku, na kterém jsou zdravé stromy, neporušuje a ani nemůže porušit zákonnou povinnost, pokud preventivně zdravé a neohrožující stromy nepokácí.

*„Zcela správně shledal odvolací soud porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák. na straně žalované jakožto vlastníka pozemku. Povinnostmi vlastníka ve vztahu k vlastníkům sousedních nemovitostí jsou nejen povinnosti výslovně v zákoně vyjmenované - zdržet se všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv (srov. § 127 obč. zák.), nýbrž i další povinnosti, jež zákon v § 415 obč. zák. ukládá každému, a to ve vztahu ke všem subjektům. Povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám, znamená pro vlastníka nemovitosti povinnost užívat a spravovat svůj majetek tak, aby jeho stav nezpůsobil škodu jinému, tedy dbát i o to, aby na jeho vlastním pozemku byla provedena opatření zamezující či snižující možnost vzniku škody na zdraví, na majetku a jiných hodnotách, a pokud již škoda hrozí, učinit opatření k jejímu odvrácení.*¹⁵

Poškozený, v případě že žaluje nárok na náhradu škody u soudu, je tím, kdo nese důkazní břemeno. Jak již bylo výše zmíněno, aby bylo dosaženo

¹⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2003, spisová značka 25 Cdo 618/2001, dostupný na www.nsoud.cz

¹⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2002, spisová značka 25 Cdo 2471/2000, dostupný na www.nsoud.cz

individuálního a objektivního posouzení situace, ze které by nárok měl vzniknout, tak rozhodnutí zdali byla porušena obecná prevenční povinnost podle §415, náleží výhradně soudu.

2.2.4 ODVRÁCENÍ ŠKODY

Předcházející ustanovení §415 občanského zákoníku definovalo generální prevenci, vedle této prevence je v § 417 občanského zákoníku ustanovena prevence speciální, tedy ta, že osoba, které se toto ustanovení týká má specifické vlastnosti (je privilegována tím, že jí škoda hrozí) na rozdíl od osoby, na níž se vztahuje „pouze“ §415 občanského zákoníku.

§417

(1) Komu škoda hrozí, je povinen k jejímu odvrácení zakročit způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení.

§417 (2) Jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo se domáhat, aby soud uložil provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.

V odstavci prvním nalezneme povinnost konat, závaznou pro osobu poškozeného. Zde je tedy vyjádřena užší specifikace vázaná pouze na tuto osobu, na rozdíl od generální prevence. K zakročení ovšem musí dojít pouze způsobem, který je přiměřený, ten se vždy odvíjí od konkrétního případu a důležité je, zdali se jednalo o dovolený způsob.¹⁶ Je tedy důležité, aby zásah poškozeného nezpůsobil ještě větší škodu, než jaká hrozila před jeho zásahem. Nelze tedy jednat jakkoliv, ale je třeba jednat přiměřeně okolnostem. Pokud poškozený nejedná v souladu s touto povinností, je na posouzení soudu, zdali poškozený nenaplnil skutkovou podstatu jednání podle §441 občanského zákoníku, tedy *byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li*

¹⁶ Občanský zákoník ; Nové znění občanského zákoníku (včetně věcného rejstříku) / Uspoř. a pozn. k textu opatř. Jaroslav Bičovský, Milan Holub : Poznámkové vydání s judikaturou : Podle právního stavu k 1. 3. 1994. -- 2. dopl. a aktual. vyd.. -- Praha : Linde, 1994. -- 669 s. ISBN 80-85647-30-3, str. 214

*škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.*¹⁷ Jinak nejsou pro případ nesplnění této povinnosti pro poškozeného při nesplnění zakročovací povinnosti stanoveny žádné sankce.¹⁸

V odstavci druhém nalezneme ustanovení, které stanoví ochranu před vznikem škody. Zde se jedná o úpravu toho, kdy osoba, jíž vážná škoda hrozí, může podat žalobu k soudu, aby se předešlo vážné hrozící škodě. Jde tedy o prevenci vzniku škody, a opět prevenci speciální, totiž návrh může podávat jen osoba ohroženého. Důležité je také to, že se jedná pouze o moment ohrožení, tedy že škoda vážně hrozí. Toto ustanovení se nedá použít v případě, že škoda již fakticky vznikla. Žalovat podle §417 může ohrožený na povinném jak povinnost, aby konal (*facere*) a zabránil tak možné škodě nebo, aby se zdržel (*omittere*) určité činnosti při které by škoda mohla vzniknout. Pro poskytnutí soudní ochrany podle §417 není podmínkou, aby vznik škody hrozil bezprostředně, stačí, pokud jde o vážné ohrožení, avšak toto ohrožení musí být ve svém důsledku schopno vyvolat škodu v budoucnu.¹⁹ Pokud jde o vážné ohrožení, stačí, aby toto ohrožení mohlo v důsledku vyvolat škodu i v budoucnu. Tento výklad stvrdil a definoval Nejvyšší soud ve svém rozsudku 22 Cdo 1599/1999 ze dne 02. 04. 2001 viz věta:

*„Podmínkou pro aplikaci § 417 odst. 2 ObčZ je vážné ohrožení žalobce anebo jeho majetku; není nutné, aby hrozilo nebezpečí bezprostředního vzniku škody, postačí, že v důsledku vážného ohrožení vznikne škoda v budoucnosti.“*²⁰

Další podmínkou, při které je žaloba na odvrácení hrozící škody přípustná, je podle rozsudku Nejvyššího soudu 22 Cdo 2824/2000 ta skutečnost, kdy jednání, proti kterému se žaloba vztahuje, je již v době rozhodování soudu. V tomto konkrétním rozsudku se jednalo o možnost vlhnutí zdi nevhodným zasazením okrasných dřevin:

¹⁷ §441 občanský zákoník

¹⁸ Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... a kolektiv. -- 10., jubilejní vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2006. -- xxvi, 1465 s.ISBN 80-7179-486-4 str. 700

¹⁹ Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... [et al.]. -- 2. vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2009. -- 2 sv. ; 25 cm ISBN 978-80-7400-108-6 (váz.) , str. 1192

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značka 22 Cdo 1599/1999 ze dne 2. 4. 2001, dostupný na www.nsoud.cz

„Žaloba podle § 417 odst. 2 ObčZ může být úspěšná jen tehdy, když je tu vážné ohrožení v době rozhodování soudu; pokud toto ohrožení spočívá v jednání žalovaného, je třeba, aby k tomuto jednání již došlo anebo aby alespoň bylo prokázáno, že žalovaný takto hodlá jednat. Nestačí jen možnost, že by žalovaný takto snad mohl jednat v budoucnu. K tomu, aby soud uložil jako vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody povinnost zdržet se do budoucna určitého jednání, je třeba nejen zjištění, že jde o vážné ohrožení, ale i zjištění, že žalovaný hodlá takové jednání uskutečnit.“²¹

2.2.5 ZPROŠTĚNÍ SE ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU

Institut zproštění se odpovědnosti za škodu nalezneme v §418 občanského zákoníku. Je zde zakotvena možnost vyvinění možného škůdce, pokud svým jednáním způsobí škodu. Podstatné je, že toto jednání konal z nějakého důvodu, ať už škodu odvracel nebo se vůči nějakému jednání bránil a svým konáním (obranou) taktéž škodu způsobil.

§418

(1) Kdo způsobil škodu, když odvracel přímo hrozící nebezpečí, které sám nevyvolal, není za ni odpovědný, ledaže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

(2) Rovněž neodpovídá za škodu, kdo ji způsobil v nutné obraně proti hrozícímu nebo trvajícím útokům. O nutnou obranu nejde, byla-li zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 22 Cdo 2824/2000 ze dne 4. 9. 2002, dostupný na www.nsoud.cz

Odstavec první tohoto ustanovení se vztahuje na jednání v *krajní nouzi*²², tento pojem se však v občanském zákoníku nevyskytuje, avšak stejnou normu chování nám jako krajní nouzi uvádí trestní zákoník²³. Zákon zde stanoví více podmínek, které musí být splněny, aby došlo ke zproštění odpovědnosti.

Zprvce je podstatné, aby se jednalo o nebezpečí schopné způsobit škodu, které je *přímo hrozící*. Nelze tedy uvažovat o zproštění odpovědnosti, pokud konání škůdce a možné způsobení škody není v přímé souvislosti (jak časové, tak konáním navazující). Zde je třeba také zmínit to, že tento institut nalezneme jak v trestním zákoníku²⁴, tak i v zákoníku občanském. Osoba, která má možnost nebezpečí (škodě) zabránit nebo ho odvrátit, by tak měla konat, nehledě na jinou škodu kterou svým zásahem může způsobit. Je zde ovšem podstatné, aby osoba odvracející nebezpečí jednala s rozmyslem a svým jednáním nezpůsobila škodu ještě většího rozsahu, než mohla vzniknout bez jejího konání a také zvolila, co možná nejšetrnější možný způsob odvrácení nebezpečí. Opět je zde na soudu, aby posoudil, zdali jednání možného škůdce (odvratitele) bylo přiměřené situaci, ve které se nacházel.

Mezi další okolnosti vylučující protiprávnost se zařazuje i svépomoc upravena v §6 občanského zákoníku:

*„Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.“*²⁵

Dalšími okolnostmi vylučujícími protiprávnost jsou například plnění povinnosti uložené zákonem či rozhodnutím (rozkazem), výkon práva či souhlas poškozeného.²⁶

Odstavec druhý §418 stanoví nutnou obranu proti útoku. Jedná se jak o útok hrozící, tak i o útok v danou chvíli probíhající. Je zde opět nutno dodržet

²² § 28 *Krajní nouze (1)* Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)

²³ Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)

²⁴ Taktéž

²⁵ §6 občanský zákoník

²⁶ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1194

zásadu proporcionality, tedy, že obrana musí být přiměřená předmětu a povaze útoku. Zde je třeba ovšem brát v potaz to, že k zastavení útoku je třeba, aby obrana byla silnější než útok (přiměřeně). Přiměřenost zkoumá soud a je opět velice individuální, i za stejné situace se osoby různých vlastností a zkušeností musí chovat tak, aby to jejich vlastnostem odpovídalo (výcvik, síla, atd.) Každý, kdo je hrozícím útokem ohrožen, může proti němu v rámci §418 konat. O nutnou obranu se jedná, pokud je útok ze strany fyzické nebo právnické osoby. Nemůže jít o situaci, kdy například zaútočí zvíře²⁷ (výjimkou je například použití psa jako zbraně rozkazem k útoku).

O nutné obraně také nelze uvažovat v případě, kdy již útok skočil a osoba, jež zakročila, konala tak ze msti. Kdo vybočí z mezí nutné obrany, musí se zodpovídat v rámci tzv. *excesu*, a pokud v tom případě způsobí škodu, zodpovídá se z občanskoprávního deliktu a naopak může být proti němu vznesen nárok na náhradu škody, kterou svým jednáním způsobil.

2.2.6 NÁHRADA NÁKLADŮ A ŠKODY

Posledním ustanovením občanského zákoníku vztahujícím se k předcházení hrozícím škodám je § 419 občanského zákoníku.

§419

Kdo odvracel hrozící škodu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu škody, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jednal, a to nejvýše v rozsahu odpovídajícím škodě, která byla odvrácena.

Toto ustanovení se vztahuje k §417 a §418 občanského zákoníku. Týká se jak toho, komu škoda hrozila, tak i osoby, jež jednaly při odvrácení nebezpečí či v nutné obraně.

²⁷ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1194. Str. 1195

Je zde třeba pečlivě zkoumat a nárokovat pouze takové náklady, které vznikly bezprostředně v souvislosti s jednáním proti škodě. Kritérium přiměřenosti stanovil Nejvyšší soud v rozsudku 25 Cdo 1360/2003, kde pravil:

„Kritériem přiměřenosti se pak posuzuje účelnost nákladů vynaložených na odstranění hrozby, na jejichž náhradu má ohrožený právo podle ustanovení § 419 obč. zák. (takové náhrady se také žalobce v souvislosti s provedením stavebních prací, jimiž se snažil zamezit vzniku škody na svém pozemku, domáhá), to však pouze do výše odpovídající výši škody, která byla přijetím přiměřeného opatření odvrácena.“²⁸

Nelze tedy žádat náhradu vyšší, než byla výše hrozící škody ani při součtu vynaložených nákladů a vzniklé škody. Náhradu může ten, kdo jednal požadovat nejen po osobě, která hrozící škodu způsobila, ale i po osobě, která škodu odvrátila, protože se může jednat o dvě různé osoby. Zde se poté použijí ustanovení §420 občanského zákoníku a §438 občanského zákoníku, kde jsou tyto subjekty zavázány plnit společně a nerozdílně a také se na ně vztahují další ustanovení o náhradě škody.²⁹

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu spisová značka 25 Cdo 1360/2003 ze dne 02.09.2004, dostupný na www.nsoud.cz

²⁹ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1194. Str. 1196

2.3 DĚLENÍ ŠKODY A URČENÍ JEJÍ VÝŠE

Škodu jako takovou můžeme rozdělit do dvou kategorií, první z nich je škoda skutečná, druhou pak ušlý zisk. Toto rozdělení je stanoveno v §442 odstavci prvním, občanského zákoníku:

§442

- 1) *Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).*
- 2) *Škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.*
- 3) *Byla-li škoda způsobena úmyslným trestným činem, z něhož měl pachatel majetkový prospěch, může soud rozhodnout, že je možno právo na náhradu škody uspokojit z věcí, které z majetkového prospěchu nabyly, a to i tehdy, jestliže jinak podle ustanovení občanského soudního řádu výkonu rozhodnutí nepodléhají. Dokud není právo na náhradu škody uspokojeno, nesmí dlužník s takovými věcmi v rozhodnutí uvedenými nakládat.*

Definici skutečné škody či ušlého zisku občanský zákoník neobsahuje, tuto definici vytvořila až judikatura soudů. Například v nálezu soudu spisové značky R 55/1971 nalezneme, že škoda je chápána jako újma, která se projeví v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná penězi, skutečná škoda pak je nastalý úbytek majetku poškozeného, tedy představuje majetkové hodnoty, které by bylo potřeba vynaložit pro uvedení v předcházející majetkový stav.³⁰

³⁰ Přehled judikatury ve věcech náhrady škody / sestavil Petr Vojtek. -- Praha : Aspi, 2006. -- 711 s. ISBN 80-7357-194-3, str. 110

2.3.1 SKUTEČNÁ ŠKODA

Skutečnou škodu je také nutné definovat podle toho, jestli je jednání, které se zdá být škodné schopné škodu způsobit. Tímto myslím případ podle nálezů spisové značky R 3/1974, který definoval skutečný vznik škody vedle příčiny škody. Jednalo se zde o hluk stroje, který sám o sobě mohl způsobit škodu, protože překročil mez stanovenou obecnými předpisy. Avšak žaloba na hluk samotný a na náhradu škody pouze vůči hluku není možná. V tomto případě se dá náhrada škody žalovat, až v případě, kdy vzhledem k působení hluku došlo ke vzniku škody (poškození zdraví).

Skutečnou škodu na věci je dále třeba určovat vzhledem k hodnotě věci v době jejího poškození nebo zničení. Není možné žádat nahrazení plné ceny (ani kupní), hradí se totiž cena obvyklá. Při poškození věci je dokonce třeba vycházet z částky, kterou je třeba vynaložit na uvedení věci do původního stavu (pokud je to účelné).³¹ Takové určení musí být objektivní a nezávislé. Když je věc zničena nebo není možné ji uvést do předešlého stavu, je pro stanovení výše náhrady škody třeba určit její výši tak, jakoby se taková věc měla pořídit nová, a pokud to již není možné nebo účelné, postačí alespoň věc obdobná.

Pokud vznikne škoda na věci, která je již opotřebována a byla již v minulosti opravována, nezapočítává se do určení výše škody oprava nebo jiná údržba. Tento výklad stanovil Nejvyšší soud České republiky v své rozsudku spisové značky 25 Cdo 347/2000 ze dne 28. 11. 2001 kde praví: *U škody vzniklé na věci použité a částečně opotřebované pak musí být přihlédnuto k obecné ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení vozidla jeho opravou oproti původnímu stavu (v opačném případě by poškozenému vznikalo bezdůvodné obohacení zhodnocením věci, pokud by opotřebované součásti byly nahrazeny součástmi novými). Zároveň však není podstatné, zda poškozený věc skutečně opravil či nikoliv, neboť výši škody nelze činit závislou na tom, jak poškozený s věcí naloží, tedy např. zda ji někomu daruje, prodá nebo vymění a za*

³¹ R 25/1990 a R 45/2006

*jakou cenu (protihodnotu), neboť tyto okolnosti jsou nahodilé a bez souvislosti s příčinou vzniku škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88 publikovaný pod č. 25 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1990).*³²

Současná právní úprava neumožňuje tedy náhradu ceny zvláštní (emocionální) obliby.³³ Tedy pokud bude odcizena či poškozena věc, která je pro osobu poškozeného nějak výjimečná, není možno žádat jinou náhradu škody než škody skutečné, pokud nedojde k náhradě ušlého zisku.³⁴

Vztah skutečné škody a ušlého zisku není podmíněný, jedno i druhé může existovat nezávisle na sobě.

2.3.2 UŠLÝ ZISK

V soudním rozhodnutí R 55/1971 nalezneme definici ušlého zisku jako újmu vzniklou z toho, co poškozenému ušlo v důsledku škodné události vzhledem k růstu majetkových hodnot, který by se dal očekávat, pokud by ke škodné události nedošlo a nebyl by tak narušen pravidelný běh věcí.³⁵ Ušlý zisk se tedy neprojeví jako aktuální zmenšení majetku poškozeného, ale jako ztráta budoucího přínosu.

U ušlého zisku se tedy nejedná o možné nahodilé zvýšení majetku poškozeného, ale o zkrácení důvodně očekávaného přírůstku majetku. Příčinnou souvislostí mezi vznikem škody a ušlým ziskem se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku spisové značky 25 Cdo 1501/2002 ze dne 28. 1. 2003, kde příčinu škody takto určil jako pouze tu skutečnost, která ztrátu zisku způsobila a ne jako skutečnost, vůči které by se dal přínos očekávat.

³² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2001 sp. zn. 25 Cdo 347/2000 dostupný na www.nsoud.cz

³³ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1282

³⁴ Jako příklad bych uvedl hodinky děděné z otce na syna po několik generací, které ještě třeba otec uchránil za války svým tělem před zabavením.

³⁵ R 55/1971 str. 152

Zákonná konstrukce odpovědnosti za škodu předpokládá, že vznik škody je následkem škodné události. Příčinou, proč se majetkový stav žalobce nezvětšil, nebyla skutková okolnost, že se uskutečnila hra, při níž žalobce vyhrál a o níž tvrdí, že se uskutečnit neměla, ale ta skutková okolnost, že výhru od provozovatele hry neobdržel. Příčinou vzniku škody nemůže být okolnost, na jejímž základě bylo možno důvodně očekávat přínos majetkových aktiv, nýbrž jen ta okolnost, která ztrátu přepokládaného přínosu způsobila.³⁶

Ušlý zisk může také vzniknout z neuhrazené pohledávky, kdy poškozený v roli věřitele očekává od dlužníka uhrazení pohledávky. Obvyklým během věci se pak očekává, že pohledávka bude uhrazena včas, tudíž pokud dojde k jejímu nezaplacení, nezvýší se ke dni splatnosti věřitelův majetek a nastane situace, kdy je třeba, aby věřitel dokazoval existující dlužníkovu pohledávku, a náhrada za ušlý zisk vzniká věřiteli až v době, kdy se pohledávka stane nevymahatelnou. Viz rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 319/2002.

Charakter ušlého zisku má i majetková újma představovaná ztrátou majetkového přínosu, který mohl věřitel jako osoba oprávněná očekávat od svého dlužníka – povinného v řízení o výkon rozhodnutí, a to při obvyklém sledu událostí, nebýt nesprávného úředního postupu. Takovému věřiteli nepochybně ušel majetkový přínos v hodnotě pohledávky přiznané vykonatelným rozhodnutím, neboť tím, že nebyla výkonem rozhodnutí uspokojena, nezvětšil se jeho majetkový stav, ačkoliv bylo možno důvodně očekávat, že se tak na základě postupu soudu stane...³⁷

Ušlý zisk se stanovuje ke dni podání žaloby o náhradě škody. Promlčená pohledávka je stále pohledávkou, která vznikla a existuje, oproti tomu prekludovaná pohledávka váže vznik škody na straně věřitele ke dni, kdy došlo k zániku (prekluzi) pohledávky.³⁸ Situací, kdy se jedná o ušlý zisk, který vznikl nesprávným postupem úředních orgánů, je mnoho, například zde mohu zmínit

³⁶Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 1501/2002 ze dne 28.1.2003 dostupný na www.nsoud.cz

³⁷Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 319/2002 ze dne 25.9.2003 dostupný na www.nsoud.cz

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 852/2000 ze dne 31.1.2002 dostupný na www.nsoud.cz

ušlý zisk z těžby v důsledku průtahů ve správním řízení (25 Cdo 4918/2007) nebo zásah do podnikatelského záměru orgánem státu (25 Cdo 818/2005). Otázku, zdali stále existuje povinnost dlužníka věřiteli plnit, či skutečnosti ohledně promlčení nebo prekluze, lze v řízení o náhradě škody u soudu řešit pomocí předběžné otázky.³⁹

2.3.4. ZPŮSOBY NÁHRADY ŠKODY

Způsob náhrady škody stanoví občanský zákoník v odstavci druhém, §442. Současná platná právní úprava, dává přednost peněžní (relutární) náhradě před náhradou naturální. Naturální restitucí se myslí náhrada v předešlý stav věci před jejím poškozením. Obecně se tedy při plnění náhrady vychází z plnění peněžního, pokud poškozený žádá naturální restituci, musí tak výslovně uvést v žalobním návrhu. Zde platí ovšem výjimka, totiž že soud může, najde-li k tomu dostatečné důvody a je takové jednání spjato s *dobrymi mravy*⁴⁰ a bylo by účelné apod., určit plnění dlužníka jako náhradu naturální restitucí bez návrhu poškozeného.⁴¹

Pokud jde o výši samotné náhrady v penězích, má odpovídat nákladům, které musí poškozený vynaložit pro uvedení poškozené věci do původního stavu. Výši škody prokazuje poškozený.

2.3.5 NÁHRADA ŠKODY NA ZDRAVÍ

Ustanovení §444 až §450 občanského zákoníku se vztahují ke škodě vzniklé na zdraví poškozeného. Již z logiky věci je nutno tyto dva typy škod od sebe oddělovat, již ze samotných principů občanské společnosti je jasné, že nelze život a zdraví stavět na stejnou úroveň jako majetek. Při vzniku takovéto škody je třeba rozlišovat, zdali došlo k újmě na zdraví nebo přímo k usmrcení osoby. Zákon také

³⁹ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. Str. 1284

⁴⁰ *Soubor určitých společností vytvořených a uznávaných pravidel slušnosti, které vedou jedince k vzájemnému respektování se navzájem a nepoškozování obecných zájmů společnosti.*

⁴¹ Například podle restitučního předpisu č. 229/1991 Sb.

rozlišuje dvě formy možné vzniklé škody, jak nárok na náhradu majetkových újem (náklady spojené s léčením či ztráta na výdělků) tak zadostiučinění (bolestné či ztížení společenského uplatnění). Nemateriální újmy se odškodňují podle platné vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR číslo 440/2001 Sbírků.

§444

1) Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.

2) Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které lze poskytnout náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění, a určování výše náhrady v jednotlivých případech.

3) Za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a to a) manželovi nebo manželce 240 000 Kč, b) každému dítěti 240 000 Kč, c) každému rodiči 240 000 Kč, d) každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 000 Kč, e) každému sourozenci zesnulého 175 000 Kč, f) každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240 000 Kč.

Občanský zákoník tedy v §444 odstavci prvním stanoví odškodnění, za vytrpěné bolesti poškozeného. Podmínku pro takové bolesti je fakt, že u poškozeného nastaly buď při zranění samém nebo při léčení takového zranění či odstraňování následků takového zranění. Léčením zde zákon nemyslí pouze dobu provádění lékařských (léčebných) zákroků, ale i bolest trpěnou mezi jednotlivými léčebnými zákroky.⁴²

Dalším titulem pro náhradu škody podle §444 odstavce prvního je *ztížení společenského uplatnění*. Tím se myslí situace, kdy se poškozený díky svému zranění, potýká s nepříznivými důsledky takového zranění a jeho kvalita života neodpovídá kvalitě, které by za předpokladu neutrpěného zranění normálně

⁴² Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku / Jiří Švestka. -- 1. vyd.. -- Praha : Academia, 1966. -- 316, [4] s. str. 178

odpovídala. Náhrada se podle tohoto ustanovení neposkytuje pro ztížení uplatnění pouze přechodné povahy nebo změny jen nepatrné (malá jizva), stejně tak na druhou stranu nemusí jít o poškození zdraví (společenského uplatnění) pouze viditelné povahy, náhrada se z tohoto titulu poskytuje i osobám, kterým bylo zdraví poškozeno trvale, avšak je zde škoda (poškození) na vnitřním orgánu (například poškození mozku, nervové soustavy).⁴³

Rozhodnutí o náhradě za ztížení společenského uplatnění respektive jeho výši může soud určovat velice individuálně. Je totiž třeba brát v potaz, jaký život vedl poškozený před škodnou událostí, stejně tak je potřeba brát v potaz i věk poškozeného.

Výše odškodnění se jak u bolesti, tak i u ztížení společenského uplatnění se stanovuje podle lékařského posudku zpracovaného v souladu s vyhláškou Ministerstva zdravotnictví, tedy podle bodového ohodnocení lékařem. V případech hodných mimořádného zřetele je soud oprávněn zvýšit výši odškodnění, pokud k tomu sama vyhláška nedostačuje, aby mezi újmou a odškodněním vznikla úměrnost.⁴⁴

Pokud se poškozenému zdravotní stav v budoucnu opět závažným způsobem zhorší v souvislosti se škodnou událostí, je zde možný vznik dalšího nároku na náhradu škody za ztížení společenského uplatnění. Podle usnesení Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 1156/5005 se pak nárok na náhradu posuzuje podle stavu, který měl poškozený již před jeho zhoršením, ne však před původní škodnou událostí. V tomto rozhodnutí se jednalo konkrétně o případ, kdy poškozená žádala náhradu po zhoršení svého zdravotního stavu, avšak odkazovala na její určení ke stavu, (věku) jenž měla v době vzniku původní škodné události (poškození zdraví při autonehodě).

⁴³ Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku / Jiří Švestka. -- 1. vyd.. -- Praha : Academia, 1966. -- 316, [4] s. str. 180

⁴⁴ Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm, ISBN 80-7357-131-5 (díl 2 : váz.) str. 478

„...Její nárok, uplatněný v tomto řízení, není nárokem na odškodnění jejích ztracených či omezených možností pro uplatnění v životě a ve společnosti, jež měla v době před úrazem. Nejde tedy o srovnání jejích současných schopností a možností s jejích úrovní v době před vznikem škody, nýbrž o srovnání jejích současných možností pro uspokojování životních a společenských potřeb se stavem v době před tímto nastalým zhoršením. V tomto směru vyslovený právní názor odvolacího soudu, na němž spočívá jeho rozhodnutí, je zcela správný. Jde totiž o odškodnění nového nároku, jenž spočívá právě ve zhoršení zdravotního stavu poškozeného a důsledků z toho vyplývajících pro uspokojování životních a společenských potřeb, oproti stavu v době před tímto zhoršením (srov. též R 9/1986).“⁴⁵

Odstavec druhý, §444 občanského zákoníku určí způsob stanovení základní výše náhrady škody za bolest či ztížení společenského uplatnění. Jak jsem již zmínil, ta se určuje podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví 440/2001 Sbírky, od této vyhlášky se soud může při určení výše náhrady odchýlit, co se výše náhrady jako takové týče. Náhrada jako taková v současné platné právní úpravě nemá stanovenou horní hranici. Povinnost hradit náhradu škůdci vzniká dnem vzniku právní moci soudního rozhodnutí. V odstavci druhém, §579 občanského zákoníku: „Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění.“⁴⁶ Je stanoveno, že náhrada škody podle §444 odst. 1. se vztahuje pouze na osobu poškozeného, nepřechází na dědice. Smrtí však zaniká právo na náhradu škody, ne však povinnost k náhradě, proto při smrti povinného nezaniká právo poškozeného - majetkový závazek a povinnost plnit tento závazek tak přechází na dědice povinného (škůdce).⁴⁷

Odstavec třetí §444 dále pak stanoví taxativní výčet jednorázového odškodnění pozůstalých, v případě, kdy dojde k smrti poškozeného. Tento odstavec je v občanském zákoníku poměrně nový, je účinný od dne 1. 5. 2004.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1156/2005 ze dne 14.9.2006 dostupné na www.nsoud.cz

⁴⁶ Občanský zákoník 40/1964 §579 odstavec 2.

⁴⁷ Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... a kolektiv. -- 10., jubilejní vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2006. -- xxvi, 1465 s.ISBN 80-7179-486-4, str.781

Pokud na smrti poškozeného má spoluúčast on sám, částka uvedená v zákoně se poměrně snižuje, viz rozsudek trestního soudu publikovaný ve Sbírce rozhodnutí R12/2007. Toto ustanovení vycházelo ze zákoníku práce⁴⁸, kde je v případě pracovního úrazu stanoveno odškodnění ze zákona. Také se vycházelo z toho, že soudní praxe (pod vlivem článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a judikatury Evropského soudu pro lidská práva) stanovila možnost zmírňovat podle §13 odstavce 2. Občanského zákoníku ztrátu osoby blízké jako nemajetkovou újmu zvláště závažného charakteru.⁴⁹

Následující ustanovení občanského zákoníku se zabývají například ztrátou na výdělku, náhradou za dobu pracovní neschopnosti, náhradou po dobu pracovní neschopnosti, náhradou při usmrcení nebo náklady léčení či pohřbu. Tato ustanovení zde již nebudu hlouběji rozebírat stejně jako v předcházející kapitole případy speciální odpovědnosti za škodu, opět bych se příliš vychýlil od tématu práce. Jenom na okraj zmíním, co mají prakticky všechna výše zmíněná ustanovení, tedy §445 až §449 Občanského zákoníku společného, tím je způsob náhrady škody, totiž hradí se formou peněžitého důchodu.

Peněžitý důchod jako takový stanoví zákon jako fixní peněžitou částku hrazenou v pravidelných intervalech poškozenému (či ze zákona oprávněným osobám), dá se tedy také hovořit o *rentě*. Důchod jako takový je valorizován, jedná se o zákonné ustanovení, kterým je zmocněna vláda, tak aby dorovnávala například rostoucí inflaci a poměrně k tomu zvedala částku stanoveného důchodu (renty). Jedná se o procentní zhodnocení za určité období, zpravidla za jeden kalendářní rok. Stejně tak při usmrcení hradí povinný pozůstalým peněžitým důchodem náklady na výživu a to, co jim poškozený pravidelně poskytoval.

Ustanovení občanského zákoník v § 450 stanoví moderační právo soudu v náležitostech týkajících se náhrady škody.

⁴⁸ Konkrétně §200 zákoníku práce

⁴⁹ Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm ISBN 80-7357-131-5 (díl 2 : váz.) str. 479

§450

Z důvodů zvláštního zřetele hodných soud náhradu škody přiměřeně sníží. Vezme přitom zřetel zejména k tomu, jak ke škodě došlo, jakož i k osobním a majetkovým poměrům fyzické osoby, která ji způsobila; přihlédne přitom také k poměrům fyzické osoby, která byla poškozena. Snížení nelze provést, jde-li o škodu způsobenou úmyslně.

Toto ustanovení je v občanském zákoníku z takového důvodu, aby bylo v případech hodných zvláštního zřetele, kde byla škoda způsobená nedbalostním jednáním škůdce nepřiměřena poměrům škůdce a nahrazoval by vzhledem ke svým majetkovým a jiným poměrům škodu, která by pro něj mohla být likvidační, kdežto u osoby poškozeného by nahrazená škoda (v plném rozsahu) nebyla pocíťována vzhledem k jeho majetkovým a jiným poměrům o nic hůře než škoda snížená. Toto rozhodnutí náleží soudu a soud musí pečlivě zvážit jednotlivé aspekty vázané jak ke vzniku škody, tak k poměrům škůdce (poškozeného). Rozhodnutí o snížení náhrady může soud přiznat jak na návrh jedné ze stran, tak i bez návrhu. Soud nemůže náhradu škody zcela vyloučit a moderace podle tohoto ustanovení se určí až v době, kdy je škoda stanovena (například po odpočtu části vzniklém ze spoluzavinění poškozeného).⁵⁰

2.4 SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O NÁHRADĚ ŠKODY

V občanském zákoníku, konkrétně v § 438, je stanovena takzvaná spoluodpovědnost více škůdců, tedy pokud se na vzniku škody podílí více osob. Zákon společnou odpovědnost definuje takto:

§438

1) Způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně.

⁵⁰ ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086.

2) *V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody.*

Škoda, aby na ní mohlo být použito ustanovení podle §438 občanského zákoníku, respektive její vznik, musí mít tři náležitosti, které musí být splněny zároveň. Prvním z nich je existence jedné a téže škody, druhým je spoluzavinění jedné a téže škody způsobené právní skutečností, za kterou se přičítá odpovědnost více škůdcům a třetí je příčinná souvislost mezi předchozími dvěma náležitostmi.⁵¹

Úprava obsažená v současném občanském zákoníku stanoví při náhradě škody způsobené více škůdci princip solidarity. To znamená, že jsou povinni plnit společně a nerozdílně. Tato úprava se v občanském zákoníku před novelizací číslo 131/1982 Sbírkou nevyskytovala a princip odpovědnosti vycházel z principu dělené odpovědnosti, tedy že každý ze škůdců odpovídá poměrně podle účasti na způsobení škody.

Současná úprava je příznivější pro poškozeného, neboť on jako osoba, které byla způsobena újma, může žádat náhradu škody po škůdci, o němž se domnívá, že vzniklou škodu bude schopen nahradit s co možná s největší efektivitou na rozdíl od ostatních škůdců, kteří mohou být například ve finanční tísní. Rozdělení výše náhrady škody, pokud je již například zaplácena jedním ze škůdců, poté probíhá již pouze mezi škůdci zvlášť. Mohou se vypořádat dohodou, a pokud se tomu tak nestane, přichází na řadu možný soudní spor. Zákon také stanoví, že podle §439 občanského zákoníku⁵² vzniká nárok na vypořádání mezi škůdci podle míry účasti na zavinění vzniklé škody. Ovšem i poškozených

⁵¹ Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku / Jiří Švestka. -- 1. vyd.. -- Praha : Academia, 1966. -- 316, [4] s. ; 8, str. 143 - 144

⁵² §439 občanského zákoníku : „Kdo odpovídá za škodu společně a nerozdílně s jinými, vypořádá se s nimi podle účasti na způsobení vzniklé škody.“

(věřitelů) může být více, poté se jejich vzájemný vztah a vztah k dlužníkovi řídí podle úpravy obsažené v § 512 až § 515 občanského zákoníku.⁵³

Dílčí odpovědnost, tedy odpovědnost, kdy za škodu odpovídají škůdci podle podílu na způsobené škodě, může v odůvodněných případech vyřknout soud. Soud poté zkoumá míru zavinění škůdců a podle svého uvážení pak sám rozhodne, jakou měrou se na vzniklé škodě škůdci podíleli. Takto soud může rozhodnout na návrh, ale i bez návrhu poškozeného, pokud tuto skutečnost pozitivně odůvodní (rozhodnutí KS v Hradci Králové 19/Co 215/96).⁵⁴

Spojitosť se škodou způsobenou více škůdci má i §441 občanského zákoníku, který stanoví spoluodpovědnost poškozeného za jemu vzniklou škodu.

§441

Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

V odborné literatuře a podle judikatury se dá dovodit, že tato odpovědnost je subjektivním jednáním poškozeného a musí být tedy naplněny všechny předpoklady vzniku takové odpovědnosti, tedy protiprávní jednání, vznik škody, zavinění a příčinná souvislost mezi nimi.⁵⁵

Odpovědnost poškozeného však není možné určit pouhým stanovením rozsahu jeho jednání, kterým se na způsobení škody podílel. Je potřeba, aby jeho jednání splnilo předpoklady odpovědnosti za škodu. Pokud bude například poškozený rekonstruovat dům stojící u silnice, a vlivem rekonstrukce bude snížena statická pevnost domu a během této rekonstrukce do této stavby nabourá

⁵³ Náhrada škody : podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského práva : praktická příručka / Ivan Koblíha ... [et al.]. -- Vyd. 1.. -- Praha : Leges, 2012. -- 390 s. ; 21 cm
ISBN 978-80-87212-97-4 (brož.), str. 187

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ Náhrada škody : podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského práva : praktická příručka / Ivan Koblíha ... [et al.]. -- Vyd. 1.. -- Praha : Leges, 2012. -- 390 s. ; 21 cm, str. 189

automobil a kompletně ji zdemoluje, bude osoba škůdce povinna k náhradě škody v poměru intenzity ke skutečnostem, které učinil poškozený.⁵⁶ Tento výklad stanovil Nejvyšší soud České republiky ve svém nálezu spisové značky 25 Cdo 2233/99 ze dne 20. 3. 2001, pojednávajícím o spoluzavinění poškozeného, kdy mu vznikla škoda na zdraví uklouznutím do výmolu, kde praví: „V rozsahu v jakém se sám poškozený podílel na způsobení škody, není dána odpovědnost toho, kdo za škodu odpovídá. Stejně jako u škůdce je třeba i u poškozeného brát v úvahu jen takové jednání, které splňuje všechny předpoklady odpovědnosti za škodu, tj. musí být prokázáno, že protiprávní jednání poškozeného bylo příčinou (jednou z příčin) vzniku škody. Pro takový závěr však nebyly v řízení zjištěny podstatné skutečnosti a v samotné okolnosti, že snad v místě úrazu byla dobrá viditelnost, a že žalobce situaci v místě překopu znal, nelze spatřovat protiprávnost jednání žalobce, které přispělo ke vzniku škody“.⁵⁷

Stejně tak je vhodné zmínit i další okolnosti spoluzavinění poškozeného, tedy stanovit dobu, kdy k jeho spoluzavinění došlo (nedošlo). Podle rozsudku nejvyššího soudu České republiky spisové značky 25 Cdo 965/99 ze dne 26. 1. 2000 se protiprávní jednání poškozeného nemusí shodovat s dobou, kdy došlo k jednání škůdce. Jednání poškozeného se může odehrát i před nebo po škůdcově jednání. V případech, kdy je škoda z titulu ušlého zisku vyžadována z důvodu neschopnosti poškozeného dostát závazku ze smlouvy uzavřené s třetí osobou, je třeba posuzovat předpoklady spoluzavinění nejen k době škodné události, ale i k pozdějším momentům, tím se myslí do doby, kdy ke ztrátě takového zisku (nevyplacení odměny) došlo.⁵⁸

⁵⁶ Náhrada škody : podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského práva : praktická příručka / Ivan Koblíha ... [et al.]. -- Vyd. 1.. -- Praha : Leges, 2012. -- 390 s. ; 21 cm, str.190

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2233/99 ze dne 20. 3. 2001 dostupný na www.nsoud.cz

⁵⁸ Přehled judikatury ve věcech náhrady škody / sestavil Petr Vojtek. -- Praha : Aspi, 2006. -- 711 s. ISBN 80-7357-194-3 str. 163

2.5 PROMLČENÍ PRÁVA ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU – NÁHRADY ŠKODY

Lhůtu pro promlčení práva odpovědnosti za škodu stanoví v současné právní úpravě §106 a § 108 občanského zákoníku.

§106

1) Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

2) Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

3) Jestliže škoda vznikla porušením právní povinnosti v důsledku poskytnutí, nabídnutí nebo příslibení úplatku[2e] jiným než poškozeným, anebo v důsledku přímého nebo nepřímého vyžádání úplatku od poškozeného (dále jen "korupční jednání"), právo na náhradu takto vzniklé škody se promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, nejdéle však za deset let ode dne, kdy došlo ke korupčnímu jednání.

Ustanovení §108 občanského se vztahuje na práva z přepravy.

Subjektivní promlčecí lhůta, tedy lhůta, která běží od doby, kdy se poškozený dozvěděl o vzniku škody a škůdci, činí dva roky. Objektivní promlčecí lhůta tohoto nároku je nejdéle tři roky, to však neplatí, pokud byla škoda způsobena úmyslně. V tomto případě se tento nárok promlčí za deset let. Při lhůtách plynoucích ze škody vzniklé na zdraví se jedná pouze o subjektivní promlčecí lhůtu. Novelizace občanského zákoníku z roku 2003 zakomponovala i odstavec třetí, lhůtu na náhradu škody plynoucí z korupčního jednání, kterou stanovuje na tři, respektive deset let.

Uplatnění práva odpovědnosti za škodu však nevyžaduje, aby bylo nejdříve uplatněno u toho, kdo za způsobenou škodu odpovídá.⁵⁹ Povinnost uplatnit právo u takové osoby platí pouze ve výjimečných případech stanovených zákonem.

2.6 UPLATNĚNÍ PRÁVA NA NÁHRADU ŠKODY U SOUDU

K plnění na základě práva k náhradě škody lze dojít dvěma způsoby, prvním způsobem je způsob mimosoudní, kdy se poškozený a škůdce dohodne a dojde k mimosoudnímu vypořádání. Oproti tomu, pokud k dohodě nedojde, dochází k soudnímu jednání v občanskoprávním soudním řízení. Poškozený (navrhovatel) uplatňuje právo na náhradu škody zpravidla žalobou, avšak lze jej uplatnit i vzájemným návrhem podle §97 OSŘ⁶⁰ anebo námitkou započtení podle §98 OSŘ.⁶¹

Povinnost k náhradě škody může být stanovena i mezitímním rozsudkem, v tomto rozsudku se však nerozhoduje o výši škody, respektive o výši její náhrady, ale o skutečnosti, jestli vůbec škoda vznikla a zda je tedy škůdce povinen takovou škodu nahradit.

Velice častou příčinou vzniku škody je protiprávní jednání na straně škůdce – povinného, a tímto jednáním jest jednání, při kterém byla naplněna skutková podstata některého trestného činu. Dochází tak k řízení trestnímu a v tomto řízení může poškozený proti obviněnému žádat náhradu škody. Toto však poškozený musí navrhnout nejpozději do zahájení dokazování. Navrhuje tedy, aby soud uložil obžalovanému povinnost nahradit škodu vzniklou ze spáchání trestného činu, který obžalovaný spáchal. Podle platné úpravy trestního řádu⁶² se však za poškozeného nepovažuje ten, kdo se cítí být trestným činem

⁵⁹ Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm, str. 487

⁶⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁶¹ Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm, str. 493

⁶² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

poškozen morálně nebo jinak avšak jemu způsobená újma není v příčinné souvislosti s trestným činem nebo se zaviněním pachatele.⁶³

Trestní řízení, které rozhoduje o nároku na náhradu škody, se nazývá adhezní řízení. Soud může tedy bezesbytku rozhodnout o povinnosti k náhradě škody odsouzeným, avšak pouze pokud má k tomuto rozhodnutí všechny dostupné a potřebné důkazy a není potřeba dalšího dokazování. Pokud je potřeba dále dokazovat anebo například určit konkrétní výši škody, bylo by neefektivní, aby takové dokazování prováděl soud trestní instance. Proto tento soud může v rozsudku rozhodnout, že škoda způsobena byla a dále odkázat poškozeného k řízení občanskoprávnímu. Zde již není potřeba znovu dokazovat nárok na náhradu škody, pokud takový již soud trestní instance určil ve svém rozsudku. Důležité je, že pokud byl obžalovaný zproštěn obžaloby ve věci trestní a bylo zde nárokováno právo na náhradu škody, odkáže soud poškozeného na civilněprávní soud, protože zproštění obžaloby z trestného činu neznamena, že zde nevznikla povinnost k náhradě škody z titulu občanskoprávního. Tento postup vychází z §135 občanského soudního řádu zák. č. 9/1993 Sb. , zároveň pak ale soud „není výrokem trestního rozsudku o náhradě škody vázán ve smyslu § 135 o.s.ř. ale pravomocné přisouzení nároku na náhradu škody v adhezním řízení brání projednání stejné věci podle v občanském soudním řízení v tom rozsahu, v jakém bylo o náhradě škody rozhodnuto (§159 o.s.ř.)⁶⁴. A také soud v občanskoprávním řízení není vázán podle §135 o.s.ř. pokud jde o určení výše škody viz R 22/1979. K aplikaci § 135 o.s.ř. – vázanosti rozhodnutím, zdali byl spáchán trestný čin, se vztahuje více rozsudků soudů, například také rozsudek Nejvyššího soudu 25 Cdo 676/99 nebo 25 Cdo 814/2004.

⁶³ Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm, str. 493

⁶⁴ R 22/1979 str. 192

3 NÁHRADA ŠKODY V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU VE SROVNÁNÍ SE SOUČASNOU A ZAHRANIČNÍ ÚPRAVOU

3.1 OBECNĚ K NÁHRADĚ ŠKODY V NOVÉM OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

V souladu s hlavním tématem této diplomové práce nyní nastíním a porovnáám současnou a budoucí právní úpravu v Novém občanském zákoníku.

Část, která se zabývá náhradou škody, se jeví spíše jako konzervativnější oproti jiným novým úpravám v NoZ. Je to také dáno tím, že zdroje úpravy náhrady škody vycházejí již z římského práva, tedy z *damnum iniuria datum*⁶⁵, z něhož úpravu dále převzal i ABGB a další zákoníky. Dá se tedy říci, že v oblasti obecné odpovědnosti za škodu není ani vhodné a prakticky ani možné vymyslet nějakou novou komplexní úpravu. Oproti tomu v oblasti zvláštní odpovědnosti a v ustanoveních společných pro náhradu škody nalezneme změn o trochu více. Ostatně spíše rigidní se jeví toto téma ve všech světových zákonících. Snad jediným zákoníkem, vystupujícím z obdobných, úprav je zákoník Quebecký. Jako příklad uvádím ustanovení, které při střetech provozu upravuje náhradu škodu zcela jedinečně, totiž, že při střetu provozů v dopravě není důležité, kdo škodu zavinil (pokud nedošlo k excesu jedné či více stran), ale náhradu škody řeší přímo z povinného pojištění. Celkově se dá tedy říci, že NOZ vychází v oblasti náhrady škody již z principů římského práva a k tomu rozšiřuje jednotlivé skutkové podstaty daných případů, ve kterých se jedná o náhradu škody.

V NOZ nepatří, jak by bylo srozumitelnější, odpovědnost za škodu do oddílu, který by byl uveden jako *odpovědnostní*, termín *odpovědnost* se v NOZ vyskytuje v souvislosti s rodičovskou odpovědností, ne však v souvislosti se škodou. Odpovědnost za škodu je v zákoně uvedena v části zabývající se závazky z deliktů, náhradou majetkové a nemajetkovou újmy či jako povinnost nahradit škodu. V zájmu srozumitelnosti právního řádu by bylo příhodnější, aby bylo na odpovědnost nahlíženo stejně napříč různými odvětvími práva. Bylo by tedy

⁶⁵ protiprávní poškození cizího majetku

vhodné mít v zákoně přímo termín *odpovědnost*, když ku příkladu jinde v zákoně hovoříme o *pojištění odpovědnosti*.

Důležité je také nahlížet na NOZ ve světle práva EU, jinde zamýšlené novely či úpravy občanských kodexů jsou úžeji spjaty s právem Evropské Unie. NoZ obsahuje naopak v určitých částech slabší inspiraci evropskými návrhy, například u odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem je v NOZ menší rozsah úpravy než u zákona Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.⁶⁶

NOZ zavádí zákonné rozdělení civilního deliktu, na odpovědnost smluvní (kontraktní) a mimosmluvní (deliktní). V současné době od Obecného zákoníku občanského z roku 1811 a v pozdějších úpravách byl a stále je pohled na tuto problematiku jednotný. Rozdělení jako takové odpovídá většině evropských zákoníků, tudíž se tato úprava dá chápat jako žádoucí a přínosná. Problém úpravy v NOZ je ten, že porušení smluvní povinnosti nezakládá takové důsledky, jaké jsou v některých ostatních evropských kodifikacích. Zahraniční úpravy vycházející z dualismu odpovědnosti (smluvní a mimosmluvní), totiž upravují zvlášť odpovědnost za škodu v rámci smluvního práva a zvlášť pak deliktní odpovědnost a to v rámci následků za nesplnění smlouvy.⁶⁷ Logicky totiž porušením smlouvy dojde ke změně závazku a povinnost náhrady je součástí této změny. NOZ tedy rozlišuje dvě varianty porušení závazku, ale úprava smluvní odpovědnosti je společná s deliktní odpovědností. Zde by se hodila zvláštní privilegia pro porušení smluvní odpovědnosti⁶⁸. V NOZ, na rozdíl od evropského návrhu PETL⁶⁹, není u náhrady plynoucí z porušení smlouvy právo na náhradu neekonomické ztráty, kdy tento rozsah vychází ze situace, ve které by byl věřitel, pokud by dlužník plnil v souladu se smlouvou.

⁶⁶ PELIKÁNOVÁ Irena, Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin Advokacie 3/2011*, Praha : Česká Advokátní komora v Praze, ISSN 1210-6348, str.15

⁶⁷ PELIKÁNOVÁ Irena, Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin Advokacie 3/2011*, Praha : Česká Advokátní komora v Praze, ISSN 1210-6348, str.16

⁶⁸ §2913 NoZ

⁶⁹ Principles of European Tort Law

Princip zavinění zůstává v NoZ obdobný, jako v momentálně účinné právní úpravě, ostatně tento princip (protiprávní jednání, vznik škody, kauzální nexus a zavinění) jsou základem všech evropských zákoníků, je na ně sice nahlíženo různě, ale princip zůstává stejný. Hlavní důraz zůstává na odpovědnost fyzických osob, ve vztahu k osobám právnickým je úprava více strohá, avšak ustanovení vztahující se k fyzickým osobám se na ně užití obdobně.

NoZ také v oblasti náhrady škody rezonuje více moderní náhled na osobní práva člověka, porušení zákona podle §2910 NoZ se vztahuje explicitně i k jiným právům poškozeného než pouze majetkovým.

Dále jako způsob vzniku škody je nově definován pojem *náhody*. V současné době platné právo tento pojem nikterak neupravuje, ale z logického výkladu je jasné, že náhoda není způsobena zaviněním. Formulace náhody, respektive škody vzniklé náhodou, je však v NoZ nezvolena úplně vhodně. V §2904 NoZ se totiž hovoří o tom, *kdo dal zaviněně k náhodě podnět*. Avšak po vzniku podnětu se již nejedná o zcela nahodilou událost.

3. 2. HLAVNÍ ZMĚNY A NOVÉ POJMY V NOZ

Než přistoupím k vlastnímu srovnání jednotlivých ustanovení, je třeba uvést hlavní změny v NoZ oproti současné úpravě podle autorů nové úpravy.⁷⁰ Jsou jimi převážně:

1) Náhrada za poničení věci – zohlednění nákladů nutných k obnově věci

Podle současné účinné úpravy odpovídá náhrada za zničenou část věci ceně opravy. Od ceny opravy se však odečte částka *odpovídající zhodnocení věci*

⁷⁰ Změny zdůrazněné na internetových stránkách nového občanského zákoníku www.obcanskyzakonik.justice.cz, Oficiální internetové stránky Ministerstva spravedlnosti ČR

její opravou oproti původnímu stavu. Oproti tomu v NoZ je ustanovení měnicí postavení poškozeného, kdy se při určování výše škody zohledňuje to, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

2) Úmyslné, či jinak zavrženíhodné poškození věci – odškodnění osobního neštěstí a náhrada zvláštní obliby

Podle současné platné úpravy se při určení výše škody vychází z ceny v době poškození. Není zde vysloveně stanoveno možné zvýšení náhrady, pokud poškozený přišel o věc, která pro něj měla vyšší hodnotu (nemajetkovou, avšak vyjádřitelnou v penězích) než byla cena tržní.

NoZ explicitně stanoví, že pokud: „*Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní obliby.*“⁷¹

NoZ obsahuje ustanovení, vztahující se na případy, kdy byla škoda způsobena z pohnutky *zvláště zavrženíhodné* či z jiného kvalifikovaného důvodu.⁷² Poté se nahradí škoda těm, kteří takovou škodu pocítují. Hradí se jak újma majetková, tak i nemajetková.

3) Škoda vzniklá provozní činností

Podle současné účinné úpravy je ten, kdo vykonává provozní povinen hradit i takovou škodu, kterou nezavinil, a to, pokud jejímu vzniku nemohl předejít, pokud se ovšem nejedná o škodu, *kteřou si způsobil sám poškozený, či zda škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu.*⁷³

V NoZ je možno se škody z provozní činnosti zprostit, prokáže-li možný škůdce, že vynaložil *veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.*⁷⁴

NoZ dále vymezuje v §2925 provozy zvláště nebezpečné, tedy provozy, které ze své povahy vyvolávají *vysoké riziko vzniku škody i při vynaložení řádné či dokonce veškeré možné péče.* Jestliže pak vznikne škoda z provozu zvlášť

⁷¹ § 2969 odst. 2) NoZ

⁷² § § 2971 NoZ

⁷³ §420a Občanského zákoníku

⁷⁴ § § 2924 NoZ

nebezpečného, provozovatel ji nahradí, i pokud snad vynaložil veškerou možnou péči (ustanovení obsahuje i liberační důvody kdy se škody může zprostit).

4) Náhrada škody – přednostně uvedením do předešlého stavu

Pokud někomu vznikne škoda na věci, jsou možné dva způsoby náhrady. Jednak náhrada v penězích, jednak uvedení do předešlého stavu. Tato úprava je shodná v NoZ i současné účinné úpravě.

Současná úprava však primárně vychází z toho, že škoda se hradí v penězích. Pokud poškozený žádá náhradu škody uvedením do předešlého stavu, musí to výslovně navrhnout. V případech, kdy poškozený žádá náhradu uvedením v předešlý stav, soud mu vyhoví, pokud je to možné a účelné (možný je i opačný postup).

NoZ stanoví náhradu škody uvedením do předešlého stavu jako primární. Od tohoto se soud může odchýlit, pokud poškozený žádá náhradu v penězích nebo není-li náhrada uvedením do předešlého stavu dobře možná. *Podle návrhu občanského zákoníku soud již nebude zkoumat, zda je uvedení do předešlého stavu účelné; úvaha, co je pro poškozeného účelné, má totiž náležet jen jemu samému, nikoli soudu (veřejné moci).*⁷⁵

5) Náhrada za újmu na zdraví a odškodnění pozůstalým – zrušení bodového ohodnocení lékaře

Podle současné účinné úpravy se výše náhrady jak za újmu na zdraví (ztížení společenského uplatnění) tak za usmrcení blízké osoby určuje pomocí prováděcí vyhlášky a je dále stanovena zákonem. Uvedené částky lze zvýšit *v případech hodných mimořádného zřetele.*

NoZ se od zažité praxe odklání a tuto úpravu zcela ruší. Soud tedy bude určovat výši náhrady vlastním uvážením.

⁷⁵ www.obcanskyzakonik.justice.cz , Oficiální internetové stránky Ministerstva spravedlnosti ČR

3.3 OBECNÁ A JINÁ USTANOVENÍ SPJATÁ S NÁHRADOU ŠKODY V NOZ

Na úvod srovnání se musím zabývat přechodnými ustanoveními zákona. Jako podstatný se pro nás jeví zejména §3028 „*Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.*”⁷⁶

Z tohoto ustanovení vyplývá, že se ještě mnoho let budeme řídit současnou a právní úpravou, nebo spíše oběma úpravami současně.

Rovněž nás také zajímá § 3079⁷⁷. Ten se týká přímo náhrady škody, tedy pokud k porušení právního předpisu dojde před rokem 2014⁷⁸. Je to částečně dáno také povahou náhrady škody, protože v důsledku sama náhrada škody ve své podstatě působí zpětně do minulosti, respektive nahrazuje škodu, která již vznikla.

V NoZ jsou ustanovení o náhradě škody zařazena mezi relativní práva do skupiny závazků z deliktů.

§1723

(1) Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

⁷⁶ §3028 odst. 3) NoZ

⁷⁷ § 3079 zák.č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

(1) Právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů.

(2) Nerozhodl-li soud ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona o náhradě škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, může na návrh poškozeného člověka, jsou-li pro to mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele (§ 2 odst. 3), přiznat poškozenému i náhradu nemajetkové újmy podle tohoto zákona.

⁷⁸ Aktuálně je dnem účinnosti zák. č. 89/2012 – Občanský zákoník podle § 3081 téhož den 1. ledna 2014.

(2) Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.

V §1723 nalezneme ustanovení, které sice přímo o náhradě škody nehovoří, ale jinými slovy zakládá právní poměr, podle kterého se náhrada škody v obecné části řídí. V NoZ ,tedy jako v současné účinné úpravě, zůstává rozdělení obecné odpovědnosti za škodu a odpovědnosti zvláštní. Je zde ovšem rozdíl v rozlišování mezi smluvní a mimosmluvní náhradou škody, který by na rozhodovací praxi soudů ovšem neměl mít přílišný vliv.

Beze změny dále zůstává, že objektivní odpovědnost zůstává pouze v případech, kde to stanoví zákon. Nově naopak stanoví § 2894 NoZ.

(1) Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).

(2) Nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

Odstavec 1) stanoví skutečnou škodu, odstavec 2) výslovně určuje náhradu ve formě nahrazení škody, buď finančně, nebo jiným zadostiučiněním, a obdobně se postupuje také u nemajetkové újmy, avšak pouze v případech, ve kterých tak stanoví zákon.

Jednostranné zproštění se odpovědnosti není možné v současné úpravě, nikdo se *nemůže vzdát práv a povinností, která zatím nenabyl*, ani v NoZ není toto možné. V NoZ je toto pravidlo rozvedeno v §2896 podrobněji, aby bylo ještě jasnější a nečinilo výkladové problémy.

§ 2896

Oznámí-li někdo, že svoji povinnost k náhradě újmy vůči jiným osobám vylučuje nebo omezuje, nepřihlíží se k tomu. Učiní-li to však ještě před vznikem újmy, může být takové oznámení posouzeno jako varování před nebezpečím.

Toto ustanovení se týká obecného jednostranného prohlášení, vícestranného smluvního prohlášení se týká §2898 NoZ.

§ 2898

Nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát.

Tato ustanovení se vztahují k oběma typům odpovědnosti, jak k odpovědnosti obecné, tak k odpovědnosti zvláštní. Není podstatné, zda se jedná o ujednání smluvní, mimosmluvní nebo by tak bylo sjednáno v smluvních podmínkách, pokud by došlo k újmě zde v zákoně uvedené – na přirozených právech, úmyslně, hrubou nedbalostí anebo vůči slabší straně nebude se k ujednání přihlížet.

Zákon v tomto ustanovení (i v jiných dalších např. § 1032, § 2071, § 2072 a další) zavádí pojem *hrubá nedbalost*. Tento pojem existuje v současném občanském zákoníku v §447⁷⁹, který upravuje náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě. Tohoto pojmu se však od novelizace Zákoníku práce⁸⁰ v roce 1993 nepoužívá, protože se změnil způsob určování výše náhrady. Znovuzavedení pojmu hrubé nedbalosti může vytvářet komplikace vzhledem k dělení jednání se škodným následkem na jednání

⁷⁹ (2) Náhrada za ztrátu na výdělku spolu s výdělkem poškozeného a s případným invalidním důchodem nesmí přesahovat částku stanovenou zvláštním právním předpisem. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně; z důvodů zvláštního zřetele hodných může soud určit vyšší částku náhrady též tehdy, byla-li škoda způsobena hrubou nedbalostí.

⁸⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

s nedbalostí vědomou či nevědomou a s úmyslem přímým či nepřímým a k těmto pojmům je tedy znovu zavedena hrubá nedbalost, která není jako pojem pevně definována.

Současná právní úprava stanoví náhradu škody, tedy její plnění primárně v penězích. Zde je velký rozdíl v NoZ, který od tohoto ustanovení odchyluje a stanoví tak jako primární náhradu restituci, totiž uvedení v předešlý stav. Podle důvodové zprávy k NoZ je totiž přežitkem totalitních států, aby soud rozhodoval, zda je způsob náhrady škody účelný či obvyklý vzhledem k plnění, které požaduje poškozený. Na druhou stranu je zde stanoveno, že pokud by poškozený náhradu v určitém plnění požadoval pouze jako šikanózní jednání, úprava v NoZ je schopna tomuto jednání zabránit.⁸¹

NoZ také výslovně stanoví pravidlo, že není možné dopředu se vzdát náhrady újmy, pokud tak učiní před vznikem škody, je možno toto prohlášení brát jako varování. Pokud se však osoba vzdá nároku na náhradu škody u pozemku a je tomu tak uvedeno i ve *veřejném seznamu* platí toto vzdání se práva na náhradu i pro pozdější vlastníky.

3.4 DETAILNÍ SROVNÁNÍ VYBRANÉ ÚPRAVY NÁHRADY ŠKODY V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU A NOZ

Mnoho institutů, které jsou v současném občanském zákoníku, je převzato i do NoZ. Mnohé z nich jsou definovány jinak, obsahově se však od současné úpravy příliš neliší. Jako příklad můžeme uvést třeba obecnou prevenční povinnost uvedenou v §2900 NoZ a §415 občanského zákoníku.

⁸¹ Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem / Karel Eliáš a kolektiv. -- 1. vyd.. -- Ostrava : Sagit, 2012. -- 1119 s. ; 22 cm
ISBN 978-80-7208-922-2 (váz.) str.1046

§2900

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“

§415

„Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.“

Při srovnání s obecnou prevenční povinností podle současné úpravy v §415 občanského zákoníku dojdeme k závěru, že se jedná prakticky o tutéž definici, avšak řečenou poněkud komplikovaněji. Chybí zde však část o předcházení škody na přírodě a životním prostředí, avšak její vynechání by nemělo mít na praxi přílišný vliv, protože k situacím, kdy má obecná prevenční povinnost spojitost s přírodou, nebo životním prostředím prakticky nedochází. Zde totiž bývá naplněna odpovědnost zvláštní.

Důležitější je však fakt, že v současné úpravě nalezneme, že každý je povinen předcházet škodě nejen na jiných subjektech než je on sám, ale je povinen přecházet škodě, která by vznikla osobě vlastní. Dalším shodnou úpravou je pro příklad i institut solidární odpovědnosti v současném občanském zákoníku §438

§438

(1) Způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně.

(2) V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody.

Tedy, že přednost má solidární odpovědnost před odpovědností dělenou. Toto pravidlo zůstává stejné i v NoZ.

Nově je však v NoZ upravena prevence vzniku škody v §2901

§ 2901

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.

Toto ustanovení zakládá povinnost pro každého, kdo je nějak spjatý s *nebezpečnou situací*, i osobě, která se na místě poruchy vyskytne náhodně. V současném občanském zákoníku se obdobné ustanovení nenachází.

Dalším ustanovením NoZ, které je jistě přínosem pro občanské soužití je §2902

§2902

Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.

Tento paragraf zavádí oznamovací povinnost škůdce. Avšak těžko si v praxi představit škůdce, jak po porušení právní povinnosti plní poškozenému povinnost oznamovací. Na druhou stranu je eventuální přínos možno spatřit v jisté prevenční rovině.

Speciální prevence je v novém občanském zákoníku upravena dále, tedy v §2903

§ 2903

(1) Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.

(2) Při vážném ohrožení může ohrožený požadovat, aby soud uložil vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící újmy.

Ta se od současné speciální prevence podle §417 občanského zákoníku liší ještě méně než prevence obecná, a proto není potřeba tato ustanovení hlouběji rozebírat. Jediná změna zde nastává v tom, že NoZ nestanoví, na rozdíl od současné úpravy, povinnost zakročit k odvrácení škody. V praxi by se však nic nemělo změnit, protože poškozený bude krácen na náhradě na základě rozsahu výše újmy, které mohl zabránit.

§ 417

(1) Komu škoda hrozí, je povinen k jejímu odvrácení zakročit způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení.

(2) Jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo se domáhat, aby soud uložil provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.

Nově je v NoZ v § 2904 ustanovení o náhodě

§ 2904

Náhoda

Újmu způsobenou náhodou nahradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět, zejména tím, že poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodilé újmě zabránit.

V současné praxi je princip náhody brán tak, že náhoda postihuje toho, komu se přihodila⁸². Ustanovení o povinnosti nahradit škodu zaviněnou náhodou v občanském zákoníku dosud chybělo. Důležité je, že podle NoZ stačí dát náhodě i podnět, například při lovu zvěře bude nedostatečně ochráněno lovné místo, respektive bude například volně přístupné osobám, které nevědí, že se zde lov provádí, a zvěř vyplašená lovem někomu újmu způsobí, v takovém případě by se zřejmě dalo uvažovat o zaviněném podnětu k náhodě. Tento paragraf neobsahuje taxativní výčet situací, které mohou náhodu způsobit. Princip náhody je tedy podle NoZ postaven na zaviněném jednání, avšak ne vždy se musí jednat o jednání protiprávní.

V NoZ nalezneme také úpravu institutu nutné obrany a krajní nouze - §2905 a §2906. Úprava zde prakticky kopíruje úpravu obsaženou v trestním zákoníku⁸³, ale tytéž okolnosti jsou popsány složitěji a část současné účinné úpravy je vynechána. Institut nutné obrany je totiž zúžen a vztahuje se pouze na újmu, která byla způsobena útočnickovi právě nutnou obranou.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 65/2005 ze dne 23.2.2006, dostupný na www.nsoud.cz

⁸³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 2905

Nutná obrana

Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvajících protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku.

Zákon tedy v institutu nutné obrany nebere na zřetel možnost, že se někdo v rámci nutné obrany brání útoku, a tak je možné, že způsobí škodu nejen útočnickovi, ale i osobám nebo na majetku osob od útočníka odlišných.

Jako další srovnám odpovědnost za škodu vyplývající z porušení dobrých mravů. Současnému §424 občanského zákoníku odpovídá v NoZ §2909.

§424

Za škodu odpovídá i ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům.

§ 2909

Porušení dobrých mravů

Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; vykonával-li však své právo, je škůdce povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného.

V praxi se využití současného ustanovení jednání proti dobrým mravům vyskytuje poskrovnu. Je totiž obtížné dokázat úmyslné jednání, které v tomto případě určuje zavinění. V NoZ zůstává zachován požadavek prokázat úmysl, který dokládá žalobce neboli poškozený, druhá část §2909 je nová a dá se chápat jako definice tzv. šikany.

Současný §420, neboli obecná odpovědnost za škodu, je v NoZ rozdělena do dvou částí. Nově je zde ustanovení, které zvláště řeší porušení zákona, a to je stanoveno v §2910 NoZ a děje se tomu tak na základě § 2911 NoZ takzvanou *domněnkou nedbalosti*

§ 2910

Porušení zákona

Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva

V současné právní úpravě vycházíme z předpokládané nedbalosti, oproti tomu v NoZ rozlišujeme domněnky nedbalosti. Nyní vycházíme konkrétně z nevědomé nedbalosti, jejíž definici nalezneme v trestním zákoníku⁸⁴ a zní takto: „*nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl*“⁸⁵

Domněnky nedbalosti podle NoZ jsou celkem tři a jsou uvedeny v §2911 a §2912. Všechny tři jsou však domněnky vyvratitelné.

§2911

Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.

⁸⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁵ §16 1) b) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§2912

(1) Nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale.

(2) Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale

Odstavec první §2912 se vztahuje přímo k porušení zákonné povinnosti, tedy k §2910 NoZ, odstavec druhý zahrnuje odpovědnost osob, které prohlásí, prokážou nebo jinak dají najevo svou odbornost.

Řízení o náhradě škody často navazuje jako adhezní řízení k řízení trestnímu, kde v občanskoprávním řízení je soud vázán rozsudkem o vině. Zde je možno nalézt zpětný odkaz k tomu, že z trestního práva vychází definice nedbalosti.

Od tohoto modelu se NoZ použitím tří předpokladů nedbalosti odděluje. Navíc pokud rozebereme domněnku nedbalosti i podle gramatického a logického výkladu, tak pokud někdo jedná protiprávně tak logicky nejedná tak, *jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat*⁸⁶. Toto ustanovení dá tedy označit jako částečně zacyklené a soudy budou muset zřejmě ještě upřesnit jeho výklad. A to nás znovu vrací k výroku o vině z trestního řízení, jímž je civilní soud vázán, bude (mělo by) zde totiž být uvedeno, zdali se v daném případě jednalo o úmysl či nedbalost. Pokud nedbalost bude již jednou vyřčena z pohledu a tudíž i z definice v trestním zákoníku⁸⁷ nemůže civilní soud určit podle NoZ, že se o nedbalost nejednalo nebo naopak pokud bude v rozsudku určen úmysl, nemůže soud rozhodnout podle jiných kritérií, že se jednalo nedbalostním jednáním. Domněnky nedbalosti v NoZ jsou vyvratitelné. Vyvratitelná domněnka je uvozena slovy „*má se za to*“.

Nově je v NoZ zvlášť upraven institut náhrady škody plynoucí z porušení smlouvy, ten je upraven v § 2913

⁸⁶ §2912 NoZ odst. 1)

⁸⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§2913

Porušení smluvní povinnosti

(1) Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.

V případě porušení smluvní povinnosti podle §2913, není vyžadováno zavinění na rozdíl od obecného porušení zákona. V druhém odstavci toho paragrafu nalezneme takzvané liberační důvody

§2913

(2) Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.

Zde považuji za vhodné zmínit, že je potřeba rozlišovat vyvinění neboli exkulpací a liberaci. Vyvinění je v současné úpravě zmíněno v §420 občanského zákoníku odstavec třetí, v NoZ je tento institut upraven domněnkami nedbalosti. Liberační důvody, neboli vyvinění, umožní možnému škůdci zprostit se odpovědnosti z důvodů uvedených přímo v zákoně. Stejně tak se jako vyvinění posuzuje nutná obrana, krajní nouze nebo jiné okolnosti vylučující protiprávnost.

V NoZ se dočteme, že subjekt je povinen konat tak, aby nedošlo k újmě na předmětu jiného. Tuto na první pohled odlišnost vysvětluje §2918 ustanovením o spoluzavinění

§ 2918

Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.

Tento paragraf odpovídá v současné úpravě v občanském zákoníku § 441

§ 441

Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Tedy pokud na straně poškozeného došlo ke skutečnostem, které bez ohledu na zavinění způsobily škodu, je z příčinné souvislosti vyvozeno poměrné rozdělení škody. Nemusí se tedy jednat pouze o jednání poškozeného, ale bere se v potaz i skutkový stav věci poškozeného v době, kdy na ní škoda vznikla. Jako příklad složitější konstrukce tohoto ustanovení se dá uvést situace, kdy nezletilec, který není sám odpovědný, a který tedy nemá deliktní způsobilost, tak nemůže být odsouzen k náhradě škody, ovšem pokud se škoda stane nezletilci tak bez ohledu na jeho volní a rozumové vlastnosti se okolnosti a jednání na jeho straně přičítají v jeho neprospěch.

Současná úprava institutu nezletilých a nesvéprávných je v §422 občanského zákoníku

§ 422

1) Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen

ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.

2) Kdo je povinen vykonávat dohled, zproští se odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal.

3) Vykonává-li dohled právnická osoba, její pracovníci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.

Tuto úpravu prakticky beze zbytku přejal i NoZ v §2920, §2921 a §2922. Odpovědnost osoby, jež měla nad nezletilcem vykonávat dohled, může být buď společná, nebo výlučná. Také je zde ze zákona možnost, kdy se osoba vykonávající dohled nad nezletilcem zproští odpovědnosti.

Nově je v NoZ je úprava stavu, když se někdo ujme osoby nebezpečných vlastností, je tomu tak v §2923 NoZ

§ 2923

Kdo se vědomě ujme osoby nebezpečných vlastností tak, že jí bez její nutné potřeby poskytne útulek nebo jí svěří určitou činnost, ať již v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě, nahradí společně a nerozdílně s ní škodu způsobenou v takovém místě nebo při této činnosti někomu jinému nebezpečnou povahou takové osoby.

Jedná se tedy o náhradu škody způsobenou nebezpečnou povahou takové osoby a dále je potřeba, aby se subjekt ujal této osoby bez její nutné potřeby. Tedy je potřeba splnění několika předpokladů pro naplnění tohoto ustanovení. V právní praxi se tedy příliš nedá předpokládat časté uplatnění tohoto ustanovení. Podle předkladatelů zákona (nalezneme v důvodové zprávě k NoZ) se jedná o situaci, kdy osoba vzala do bytu jinou osobu, o níž bylo známo,⁸⁸ že byla několikrát trestně stíhána a tato osoba způsobila na základě vyhození z okna ublížení na zdraví družce osoby, která pachatele do bytu přivedla. Poté by se tedy jednalo o povinnost nahradit škodu jak od pachatele trestného činu, tak od druha

⁸⁸ Přednáškový cyklus k návrhu občanského zákoníku - JUDr. Marta Škárová

poškozené. Je zde jistá problematika v případě azylových domů, klášterů a jiných ústavů, které poskytují azyl osobám, o kterých se dá důvodně předpokládat, že by mohly být této nebezpečné povahy.

Další případy zvláštní odpovědnosti nalezneme například v §2924 NoZ, který pojednává o škodě z provozní činnosti, ten zůstává prakticky stejný jako v současném §420 a) občanského zákoníku. Vedle tohoto ustanovení nalezneme v §2925 ustanovení o provozu zvláště nebezpečném.

§ 2925

(1) Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení zvláště nebezpečné, nahradí škodu způsobenou zdrojem zvýšeného nebezpečí; provoz je zvláště nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Jinak se povinnosti zproští, prokáže-li, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobilo vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby; ujednají-li se další důvody zproštění, nepřihlíží se k tomu.

(2) Je-li z okolností zřejmé, že provoz významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, ačkoli lze důvodně poukázat i na jiné možné příčiny, soud zaváže provozovatele k náhradě škody v rozsahu, který odpovídá pravděpodobnosti způsobení škody provozem.

(3) Má se za to, že provoz je zvláště nebezpečný, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm výbušná nebo podobně nebezpečná látka používá nebo se s ní nakládá.

Změnu oproti současné úpravě nalezneme v důvodech zbavení se odpovědnosti, které jsou v NoZ přísnější než je tomu nyní. V soudní praxi v současné době je obtížnější definovat provoz zvláště nebezpečný a mnoho případů porušení zákona se dalo definovat spíše jako provozní činnost.

V současné úpravě spadá provoz zvláště nebezpečný pod §432 občanského zákoníku.⁸⁹

Úprava škody způsobené provozem dopravních prostředků zůstává v NoZ také téměř nezměněna. V občanském zákoníku tato ustanovení nalezneme v §427 až §431. Rozdíl je pouze v tom, že v současné úpravě se jedná pouze o odpovědnost z provozu motorových vozidel, ale v NoZ v §2927 je slovo „motorových“ vynecháno.

§ 2927

(1) Kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Stejnou povinnost má i jiný provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou.

Jediná vozidla, která jsou vyňata z tohoto ustanovení, jsou tedy vozidla poháněna přímo lidskou silou. Jako příklad se dá uvést vozík tlačný osobou (zamyslet se dá také nad tím, jak zařadit například vůz, který byl například v Rychlých Šípech poháněn samospádem), oproti tomu třeba koňský povoz do toho ustanovení zahrnut bude.

NoZ nově upravuje určení provozovatele dopravního prostředku v §2930.

§ 2930

Nelze-li provozovatele určit, platí, že jím je vlastník dopravního prostředku.

⁸⁹Za škodu vyvolanou povahou provozu zvláště nebezpečného odpovídá provozovatel stejně jako provozovatel dopravního prostředku

Další nové ustavení NoZ najdeme v §2933, jedná se o škodu způsobenou zvířetem.

§2933

Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.

Dosud toto ustanovení v praxi chybí a obdobné případy se řeší podle §415 a §420 občanského zákoníku, tedy jako porušení obecné prevenční povinnosti. NoZ tedy jasně stanovuje, že za škodu odpovídá vždy vlastník zvířete. Popřípadě je zde založena solidarita vlastníka a osoby, která zvíře měla přímo v dispozici. Při současné úpravě je totiž v některých případech těžké vyvozování odpovědnosti vlastníka, který nebyl u toho, když došlo například k útěku hada či jiného zvířete chovaného například v bytě. Liberační důvody vztahující se ke škodě způsobené takto zvířetem nalezneme v paragrafu následujícím, totiž v § 2934 NoZ

§2934

Slouží-li domácí zvíře vlastníku k výkonu povolání či k jiné výdělečné činnosti nebo k obživě, anebo slouží-li jako pomocník pro osobu se zdravotním postižením, zproští se vlastník povinnosti k náhradě, prokáže-li, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti. Za týchž podmínek se povinnosti k náhradě zproští i ten, komu vlastník zvíře svěřil.

Rozdíl je tedy mezi obyčejným chovatelem „pro potěšení“ a osobou, jež chová zvíře z důvodu užívání jeho vlastností. Zdali je toto zprošťující ustanovení v souladu s obecným zájmem, je těžké posoudit. Avšak nabízí se otázka, zda

poškozený nemůže být krácen na náhradě škody, protože podle této úpravy bude jinak bráno pokousání například od prasete domácího chovaného bez zvláštního účelu a prasete, které vlastník využívá k hledání lanýžů k jejich následnému prodeji.

Stejně tak je problematický výklad pojmu „*potřebná pečlivost*“, protože neexistuje jednotná úprava pro každé zvíře, které může být chováno jako domácí. Tyto skutečnosti budou muset být tedy upraveny soudní praxí a judikaturou.

Změnu oproti současné úpravě nalezneme v ustanovení o škodě způsobené vadou věci NoZ v §2936 a §2937, které nahrazují současný §421a) občanského zákoníku

§ 421a

1) Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.

2) Odpovědnost podle odstavce 1 se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.

V NoZ

§ 2936

Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.

§ 2937

1) *Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.*

2) *Způsobila-li škodu věc pádem nebo vyhozením z místnosti nebo podobného místa, nahradí škodu společně a nerozdílně s tím, kdo je povinen k náhradě podle odstavce 1, i osoba, která takové místo užívá, a nelze-li ji určit, vlastník nemovité věci.*

Z výše uvedeného ustanovení §2936 NoZ vyplývá, že pokud poškozený například ve sporu se zdravotnickým zařízením bude chtít žalovat dané zařízení (nemocnici) pro nárok o náhradu škody, bude muset dokazovat a prokázat, že věc použitá k zákroku (optický laser, rentgenová technika) byla vadná. Což nejspíše půjde jen obtížně, vzhledem k tomu, že pacient k tomuto zařízení nemá volně přístup, natož aby byl schopný odhalit vadu přístroje, pokud nebyla přímo na první pohled zjevná (kouř, poplašná akustická signalizace). Podle současné úpravy v §421a) občanského zákoníku není důležité, zdali věc (laser, rentgen) byla vadná či nikoliv. V současné době se pod toto ustanovení zařazují věci, které například v lékařských zařízeních působí samy bez vnějšího zasahování (roboticky). Oproti tomu zadání chybných údajů do takového přístroje by již pod toto ustanovení nepatřilo. Navíc je zde třeba brát také v potaz lékařovo dovolené riziko – zdali jednal *lege artis*⁹⁰.

V důvodové zprávě NoZ je k této změně uvedeno, že „*Navržené doplnění odpovídá standardům, z nichž vycházejí civilní kodexy kontinentální Evropy.*“⁹¹ *Toto ustanovení představuje v současné době nedůvodnou zátěž pro ty, kdo neporuší právní povinnost a naopak postupují s plnou profesionalitou a podle zásad svého povolání (lege artis); tím spíš, že dnes jsou vztahy mezi soukromými osoba co do povahy kvalitativně odlišné od těch, jaké podle představ*

⁹⁰ Zák. č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ji definuje takto: §28 odst. 2) *Pacient má právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni* a §4 odst. 5) *Náležitou odbornou úroveň se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.*

⁹¹ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. str. 574

někdejšího zákonodárce měly být mezi občany a socialistickými organizacemi. Navrhuje se proto omezit povinnost k náhradě škody jen na případy, kdy škodu způsobila vada věci použité při plnění.⁹²

Výše zmíněný §2937 upravuje skutečnost, kdy věc způsobí vadu sama od sebe, ovšem toto ustanovení se může prolínat i do ustanovení §2936. I ve zdravotnickém zařízení nám může být podán lék, na který se může objevit reakce, která skončí poškozením zdraví. Tedy, že věc (lék) nebyla sama od sebe vadná, ale způsobila takový následek, který se nedal předpokládat.

V §2938 nalezneme úpravy náhrady škody, pokud dojde ke zřícení budovy

§ 2938

(1) Při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.

(2) Společně a nerozdílně s ním hradí škodu předešlý vlastník, má-li škoda příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva, na nějž nástupce neupozornil, a došlo-li ke škodě do roka od zániku jeho vlastnického práva. To neplatí, pokud se jedná o takový nedostatek, o kterém nástupce musel vědět.

Přínosem, tohoto jinak značně popisujícího ustanovení, je stanovení solidarity k náhradě současného a předchozího vlastníka. Při současné úpravě se odpovědnost předešlého vlastníka dokazuje velmi složitě.

Škoda způsobena vadou výrobku je upravena v §2939 - §2943 NoZ, tato ustanovení nahrazují v současnosti účinný zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku⁹³, který bude účinností NoZ zrušen.

Věci, na které se toto ustanovení vztahuje, nalezneme v §2939 NoZ

§ 2939

⁹² Důvodová zpráva k občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. str. 575

⁹³ Zákon č. 59/1998 Sbírky

1) Škodu způsobenou vadou movité věci určené k uvedení na trh jako výrobek za účelem prodeje, nájmu nebo jiného použití nahradí ten, kdo výrobek nebo jeho součást vyrobil, vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal, a společně a nerozdílně s ním i ten, kdo výrobek nebo jeho část označil svým jménem, ochrannou známkou nebo jiným způsobem.

2) Společně a nerozdílně s osobami uvedenými v odstavci 1 hradí škodu i ten, kdo výrobek dovezl za účelem jeho uvedení na trh v rámci svého podnikání

Liberační důvody zproštění se odpovědnosti ze zákona nalezneme v §2942. Například sem patří zproštění se odpovědnosti, pokud škůdce prokáže, že vadu na výrobku způsobil poškozený nebo vada na výrobku byla výrobcem způsobena plněním platných právních předpisů závazných pro výrobce.

Dále je v NoZ v §2945 rozdílně upravena škoda na odložené věci, koncepce těchto ustanovení zůstává obdobná jako v současné úpravě. Jsou ale i případy, kdy vedle toho, kdo využil služby a je tedy oprávněný žádat náhradu škody, pokud došlo ke škodě na věci, žádá nárok na náhradu škody i vlastník věci, který byl odlišný od osoby, která jí odložila. Tyto případy v současné době řeší judikatura soudů. Podle NoZ může žádat náhradu škody nejen jako osoba, jež ji odložila ale i vlastník věci.

§ 2945

1) Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastníku věci. Stejně nahradí škodu provozovatel hlídaných garáží nebo zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství.

2) Neuplatní-li se právo na náhradu škody u provozovatele bez zbytečného odkladu, soud je nepřizná, pokud provozovatel namítne, že právo nebylo

uplatněno včas. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět.

3) Byla-li škoda způsobena na věci odložené v dopravním prostředku hromadné dopravy, nahradí se jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku.

V odstavci druhém v §2945 nalezneme jedinou možnost prekluze v celé úpravě náhrady škody v NoZ. Toto ustanovení nahrazuje současný §436 občanského zákoníku. Formulace v NoZ nově zavádí uplatnění práva se zbytečným odkladem, poté jej soud nepřizná, je-li provozovatelem namítnuto, že zde zbytečný odklad byl.

§436

Právo na náhradu škody musí být uplatněno u provozovatele bez zbytečného odkladu. Právo zanikne, nebylo-li uplatněno nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl.

Novou skutkovou podstatu zavádí §2950

§ 2950

Škoda způsobená informací nebo radou

Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.

Toto ustanovení vzniklo ze současné judikatury soudů. Pokud tedy někdo vystupuje jako příslušník určitého stavu nebo povolání, je zodpovědný za škodu

způsobenou chybnou radou. Jsou zde však dvě podmínky, první podmínka je, že daná rada byla za odměnu a druhá, že šlo o radu v záležitosti jeho vědění. Jinak se hradí škoda způsobená vědomě. Pojem *vědomě* zde zákon zavádí nově, stojí vedle nedbalostního a úmyslného jednání. Tento pojem se dá vykládat jako pojem širší než nedbalost či úmysl. Například se pod něj dá zahrnout i odpovědnost advokáta ke klientovi, pokud mu poradí za odměnu, i bez smluvního vztahu.

Markantní změnou oproti současné právní úpravě a úpravě v NoZ je, jak jsem již zmínil v předcházející kapitole, změna způsobu náhrady škody. Podle internetových stránek ministerstva spravedlnosti, věnovaných NoZ, se tato změna dá shrnout takto:

„Náhrada škody – přednostně uvedením do předešlého stavu

Je-li někomu způsobena škoda na věci (např. poničen motocykl), připadají v úvahu dva způsoby náhrady: buď v penězích, anebo uvedením do předešlého stavu (škůdce motocykl opraví, resp. nechá opravit, či koupí nový).

Nynější občanský zákoník vychází z toho, že škoda se hradí v penězích. Pokud poškozený upřednostňuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu, musí to výslovně navrhnout. Avšak i v případech, kdy je uvedení do předešlého stavu navrženo, soud je přízná, jen je-li možné a účelné.

Naproti tomu, návrh občanského zákoníku zakotvuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu jako standardní (předvolené) řešení. Od tohoto standardního řešení se soud odchýlí (namísto uvedení do předešlého stavu přízná peněžitou náhradu) jen ve dvou případech: – navrhne-li to samotný poškozený (upřednostňuje-li on sám náhradu v penězích); – nebo není-li náhrada uvedením do předešlého stavu dobře možná (např. malba je zcela zničena nebo poškozena natolik, že její restaurování by značně přesahovalo její cenu). Podle návrhu občanského zákoníku soud již nebude zkoumat, zda je uvedení do předešlého stavu účelné; úvaha, co je pro poškozeného účelné, má totiž náležet jen jemu samému, nikoli soudu (veřejné moci).“⁹⁴

⁹⁴ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny/nahrada-skody.html>
portál Ministerstva spravedlnosti ČR, Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2, Česká republika

Výše uvedený text vychází z § 2951 NoZ který zní:

§ 2951

(1) Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

(2) Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

Oproti tomu v současné úpravě je uvedeno v § 442 odst. 2):

§ 442

Způsob a rozsah náhrady

2) Škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

Je však potřeba zdůraznit, že současná úprava neplatí vzhledem k platnosti občanského zákoníku po celou jeho dobu, ale je účinná až od 1991, kdy byla finanční náhrada novelizací zavedena. Do té doby platilo pravidlo žádoucí zadostiučinění ve formě navrácení do předešlého stavu. Novelizace vycházela z poznatků soudní praxe, protože případů, kdy bylo žalováno uvedení v předešlý stav, bylo mnohem méně než žalob na plnění náhrady škody ve finanční rovině.

V NoZ nadále zůstává také moderační možnost soudu, v současném občanském zákoníku § 450, v NoZ je tento institut upraven v § 2953, jediná změna oproti současné úpravě je ta, že škůdce musí být pouze fyzická osoba a škoda, jež

způsobil, nesmí být způsobena úmyslně. Na straně poškozeného může být osoba jak fyzická, tak i osoba právnická.

V §2956 a následujícím nalezneme úpravu náhrady škody při újmě na přirozených právech člověka.

§ 2957

Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobené újmy, zvláště pak způsobené újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

Zde je potřeba říci, že ustanovení, které stanoví, že byla škoda způsobena úmyslně, může být náhrada škody zvýšena.

V následujících ustanoveních pak nalezneme náhradu škody způsobenou na zdraví či životě člověka. V §2958

§ 2958

Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

V NoZ tedy není fixně, ani orientačně určena výše náhrady. Podle zákona se má vycházet ze zásad slušnosti. V současné právní úpravě se výše náhrady určovala podle bodového ohodnocení lékaře, uvedeném ve vyhlášce Vyhláška

č.440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění. Tato vyhláška nahradila předcházející vyhlášku, která také stanovila odškodné podle sazebníku. V NoZ bude kladen větší důraz na znalosti soudce, který by měl hlouběji znát i různé nemoci a další zdravotní následky jednotlivých úrazů. Je taky nutno brát v potaz, že pro poškozeného nebude snadné přijmout náhradu škody podle zásady slušnosti, zejména když bude poškození jeho zdraví značné a ponese bolestivé následky, peníze jen těžko plně nahradí ztrátu orgánu či končetiny. Současná úprava tedy lépe zakotvuje jistou právní jistotu výše náhrady škody. Podle bodového ohodnocení se mohl orientovat jak poškozený, tak teoreticky i škůdce. I pokud došlo k dopravní nehodě, mohla pojišťovna plnit z pojištění škůdce určitou základní sazbu ihned. Stejně jako v tomto ustanovení se plní i v ustanovení následujícím, tedy pokud dojde k usmrcení osoby. V současné úpravě je tato problematika upravena v §444, odst.2) a 3), kde je uvedeno v penězích i jednorázové odškodnění.

§444

1) Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které lze poskytnout náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění, a určování výše náhrady v jednotlivých případech.

2) Za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a to

- a) manželovi nebo manželce 240 000 Kč,*
- b) každému dítěti 240 000 Kč,*
- c) každému rodiči 240 000 Kč,*
- d) každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 000 Kč,*
- e) každému sourozenci zesnulého 175 000 Kč,*
- f) každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240 000 Kč.*

Tedy v současnosti je i možné, že škůdce zaplatí odškodnění bez projednávání před soudem, v NoZ není výše náhrady upravena, tudíž pozůstalí musí vůči škůdci vést soudní spor, aby byla výše náhrady určena.

V §2963 NoZ nalezneme úpravu náhrady škody po skončení pracovní neschopnosti, v současném občanském zákoníku upravenou v §447. Úprava v odstavci druhém v §2963 bude v praxi obtížněji aplikovatelná.

§2963

(2) Dosahuje-li poškozený po skončení pracovní neschopnosti výdělku jen s vynaložením většího úsilí nebo se zvýšenou námahou, které by, nebýt škodné události, jinak nemusel vynaložit, odčiní se mu peněžitým důchodem i zvýšená námaha nebo úsilí. Při stanovení výše peněžitého důchodu se přihlédne i ke zvyšování výdělků v daném oboru, jakož i k pravděpodobnému růstu výdělku poškozeného podle rozumného očekávání.

§447

1) Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu.

Jedná se zde totiž o to, že bude zřejmě problém při stanovování, jaký růst výdělku v daném oboru nastal či teprve nastane a soud bude muset brát v potaz například i v budoucnu možný kariérní postup poškozeného. V současnosti se ztráta na výdělku počítá stejně pro zákoník práce⁹⁵ i občanský zákoník a výpočet mzdy do budoucna se počítá podle stanovené valorizace mezd.

V §2966 odst. 2) nově nalezneme ustanovení, že z důvodů slušnosti se náhrada na výživu pozůstalým i jiné osobě platí, pokud jí usmrcený výživu

⁹⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

poskytoval. V současné úpravě sice toto ustanovení není explicitně vyjádřeno, ale podle rozhodovací praxe soudů k takovému hrazení dochází, například výživa dětem, kterým jí již usmrcený nebyl povinen poskytovat, ale poskytoval ji.

§2966

2) Z důvodu slušnosti lze přiznat příspěvek na výživné i jiné osobě, pokud jí usmrcený poskytoval takové plnění, ač k tomu nebyl podle zákona povinen.

Nově je v §2969 v NoZ upraveno určení hodnoty věci, pokud se jedná o věc zvláštní obdoby. V současné úpravě je úprava škody na věc upravena v §443 občanského zákoníku. Vychází se tedy z ceny v době poškození, tím se myslí cena tržní v daném místě obvyklá. NoZ se navíc zabývá ohodnocením námahy, kterou musí poškozený k obnovení nebo znovuzískání poškozené věci vynaložit. Cena zvláštní oblíby je upravena v odstavci 2) § 2969, dříve byla stanovena v OZO⁹⁶, NoZ zavádí v tomto ustanovení i nové pojmy jako *škodolibost* či *svévole*. Lze tedy nahradit cenu, na kterou si danou věc cení poškozený. Například pokud měl k dané věci citový vztah a nikdy již poškozenou věc nebude moci získat (obraz předků, sbírka známek od prarodičů a podobně).

⁹⁶ Obecný zákoník občanský

3.5 SROVNÁNÍ SOUČASNÉ ÚPRAVY NÁHRADY ŠKODY SE ZAHRANIČNÍ ÚPRAVOU

3.5.1 EVROPSKÁ ÚPRAVA NÁHRADY ŠKODY

V občanských zákonících evropských států škoda a principy jejího vzniku vycházejí z francouzského slova *faute*, jímž je označena škoda jako *chyba*, anglickým ekvivalentem toho slova je slovo *fault*. Koncepce *faute* je pro tuzemské právní poměry obtížněji definovatelná, protože tento pojem není jenom pojmem práva občanského, ale i práva trestního či administrativní odpovědnosti⁹⁷. Definice *faute* se tedy dá stanovit jako nespravedlivě vzniklá škoda se subjektivním zaviněním, oproti tomu je zde i termín *sans faute*, který značí škodu vzniklou z objektivní odpovědnosti. Ve francouzském projektu Avant-Projet Catala (francouzská novela civilního práva) je možná definice *faute* upravena takto: *Každý nedovolený nebo nenormální akt, který způsobí škodu jinému, zavazuje toho, komu je přiřitatelná k její náhradě.*“

Nejen francouzská, ale i ostatní úpravy vycházející z *faute*, staví do stejné roviny škodu způsobenou zvířetem a i odpovědnost za škodu způsobenou chováním jiné osoby.

Vedle škody na majetku pak v evropských zákonících můžeme nalézt také *škodu jako takovou*, tím se myslí škoda vzniklá jako imateriální. Je tím především myšlená škoda na zdraví, ale i zásahy do osobního soukromí a osobních svobod. Tuto myšlenku reflektuje NOZ ve svých ustanoveních, kde stanoví ochranu osobních svobod člověka, jeho zdraví a důstojnosti.

⁹⁷ PELIKÁNOVÁ Irena, Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin Advokacie 3/2011*, Praha : Česká Advokátní komora v Praze, ISSN 1210-6348, str. 18

3.5.2 NÁHRADA ŠKODY V NĚMECKÉM PRÁVU

Pro konkrétnější srovnání institutu náhrady škody v naší úpravě a zahraniční jsem si vybral úpravu, která je účinná ve Spolkové republice Německo, tedy v německém Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)⁹⁸.

Obecně lze říci, že obě úpravy nejsou od sebe zcela odlišné, naopak mají mnoho společného. Principy kompenzace, reparace a částečně i prevence jsou společné pro obě úpravy. Stejně je také to, že vznik škody je podmíněn porušením některé zákonné povinnosti. V německé právní úpravě také nalezneme rozlišení pro škodu, jež plyne z porušení smluvní povinnosti a pro škodu, která vznikla porušením obecné povinnosti. Škoda je obdobně rozdělena na škodu majetkovou a nemajetkovou, ušlý zisk je definován stejně jako v české úpravě. Výjimkou oproti budoucí účinné úpravě v NOZ je, že německé právo při náhradě škody nestanovuje cenu zvláštní obliby, o níž NOZ ustanovení obsahuje.

Způsob náhrady škody je v BGB stanoven stejně jako tomu je v NOZ, tedy přednost má uvedení do předešlého stavu před finanční náhradou. V §250 je stanovena možnost pro poškozeného, aby škůdci stanovil přibližný časový horizont, do kterého žádá, aby byla poškozená věc uvedena do předešlého stavu. Pokud tomu tak není, může žádat peněžitou náhradu a naturální restituce zaniká. Německá úprava obdobně jako naše stanovuje, že pokud není obnova v předešlý stav možná, nebo by při ní vznikly neadekvátní obtíže, plní se automaticky náhrada škody v penězích.

Rozlišení škody v německém právu je širší než známe v naší úpravě škody. Kromě materiální a nemateriální škody rozeznává také škodu přímou a nepřímou. Do těchto skupin pak patří ušlý zisk a škoda vzniklá třetí osobě. Těmto škodám následuje škoda vzniklá z neplnění a škoda vzniklá v důvěře, že bude plněno. Poslední dvě jmenované škody se vztahují zejména k smluvním závazkovým vztahům.

⁹⁸ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) – Občanský zákoník

3.5.3 ÚPRAVA ŠKODY V PETL

Sjednocením evropského práva se zabývá mimo jiné také Studijní skupina pro evropský občanský zákoník, (*European Group on Tort Law*). Jejich dílem jsou i Principy evropského soudního práva (*Principles of European Tort Law – PETL*). V tomto projektu se mimo jiné zabývají i škodou a náhradou škody, a tímto projektem je částečně inspirován i NOZ.

PETL definuje škodu jako „...*majetkovou nebo nemajetkovou újmu zákonem chráněným zájmu.*“⁹⁹ Také škody pojímá jako ty, které jsou hodny náhrady a které se nenahrazují. Do kategorie škod, které se nenahrazují, se řadí škody způsobené nezákonnou činností¹⁰⁰, škody, které se nahrazují, jsou pak ty, které vznikly, pokud byl porušen právem chráněný záměr (stav).

Chráněným zájmem se podle PETL (tedy stavem, ze kterého vzniká nárok na náhradu škody) rozumí zejména život, tělesná integrita, lidská důstojnost, svoboda, majetková práva a práva duševního vlastnictví.¹⁰¹ Seznam zákonem chráněných zájmů však není zájmů kazuistický, patří sem i další, výše vyjmenované zájmy se dají označit jako generální a jednotlivé případy porušení se pod ně pak přiřazují. Obecně platí, že čím výše zájem zařazen, tím vyšší (rozsáhlejší) je míra jeho ochrany.¹⁰²

Majetkovou (materiální) škodou se pak podle PETL¹⁰³ rozumí zmenšení majetku poškozeného, které bylo způsobeno škodnou událostí. Do této kategorie se pak řadí jak skutečná škoda i ušlý zisk. Výše škody se určí podle hodnoty věci, bez ohledu na to, zdali poškozený žádá výměnu či opravu věci. Pokud již věc opravil, může žádat i částku, kterou za opravu vynaložil, ovšem pouze v duchu proporcionality k hodnotě věci (bylo-li účelné takovou věc opravovat či nikoliv).¹⁰⁴

⁹⁹ ČL. 2:101 PETL

¹⁰⁰ ČL. 2:103 PETL

¹⁰¹ ČL. 2:102 PETL

¹⁰² ČL. 2:102 PETL

¹⁰³ ČL 10:201 PETL

¹⁰⁴ ČL 10:203 PETL

Jako nemateriální škodu pak PETL stanoví újmu osoby na svobodě, důstojnosti a dalších osobnostních právech. Je to tedy škoda osobní povahy, újmy poškozeného jak fyzické, tak i psychické. Náhradu škody pak mohou požadovat i osoby, které jsou ve vztahu s osobou poškozeného jako „osoby blízké“, pokud osoba poškozeného utrpí smrtelnou nebo velmi vážnou újmu.¹⁰⁵

Procení postavení při uplatňování nároku na náhradu škody podle PETL a vymezení protiprávnosti, je v něm upraveno jako kompromis mezi jednotlivými úpravami obsaženými v zákonících evropských států.¹⁰⁶ PETL stanoví, že aby byla naplněna protiprávnost, je třeba splnit tři podmínky. První z nich je, pokud škůdce poruší práva a zájmy chráněné státem, poté, zdali jednání škůdce naplnilo podstatu jednání, jenž bylo v rozporu s obecnou mírou chování v dané situaci a zatřetí, zdali se jedná o subjektivní zavinění pachatele.

4 ZÁVĚR

Ve své práci, jak jsem již zmínil v úvodu, jsem se snažil podat jeden z prvních pohledů na NOZ ve srovnání s účinným občanským zákoníkem. Po úvodu do problematiky občanského zákoníku, kterou jsem se snažil podat stručněji a vysvětlit a zdůrazňovat pouze více důležité ustanovení o škodě obecně jsem vyzvedl hlavní rozdíly mezi současnou a v budoucnu účinnou úpravou o škodě. V několika bodech jsem zdůraznil rozdíly, které budou stěžejní. Dále pak, vypsals jsem jednotlivá ustanovení NOZ a srovnal je s ustanoveními, které jim odpovídají v současném občanském zákoníku. Některá z nových ustanovení nemají v současnosti obdobných, tudíž u nich srovnání nelze napsat, zde jsem se snažil nastínit změny, které tato ustanovení zavedou v praxi a najít alespoň rozhodnutí soudu, která by je mohla připomínat. Následně zmiňuji srovnání konceptu a náhrady škody se zahraniční úpravou a s pojetím škody jak na teoretické, tak i praktické úrovni s vybranými evropskými státy.

¹⁰⁵ ČL. 10:301 PETL

¹⁰⁶ DVOŘÁKOVÁ, Veronika, Škoda – pojetí v kontinentální Evropě, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra občanského práva, 2010 Plzeň. Str. 58

Vypracováním této práce jsem získal ucelenější pohled na náhradu škody jak v již účinné úpravě, tak i k úpravě v NOZ. Změny, které nás čekají, nejsou změnami nějak velmi revolučními, avšak i drobné změny přinesou nové pojetí škody, hlavně v rozhodovací praxi. Také se sníží míra právní jistoty v určitých oblastech týkajících se náhrady škody, ale tomu tak na druhou stranu bývá s každou významnější novelizací zákona. Zajímavé jistě bude, až vstoupí NOZ v účinnost a poté sledovat rozsudky soudů jak vykládají jednotlivá ustanovení, přeci jen ve své práci jsem mohl do budoucna jen odhadnout, jak budou soudy vykládána jednotlivá ustanovení při jejich rozhodovací praxi a pozdější srovnání mi buď v určitých myšlenkách dá za pravdu, nebo naopak.

Pokud bych se měl zamyslet nad tím, zdali je nová úprava lepší té stávající, a to pouze v rozsahu škody, neumím se jednoznačně rozhodnout. V NOZ jsou nová ustanovení, která pomohou poškozeným lépe nebo spíše přesněji vymáhat škodu, která jim byla způsobena, na druhou stranu je zde i mnoho ustanovení, která právní jistoty poškozených snižují. Ustálení judikatury a tím pádem i jisté „zpřesnění“ jednotlivých ustanovení bude otázka ještě mnoha budoucích let. Co se týče přímo škody a její náhrady, byla by možná lepší pouhá novelizace než celá nová úprava obsažená v NOZ (na druhou stranu, mnoho ustanovení v NOZ je v principu stejných jako v současném občanském zákoníku). NOZ jako celek nemohu posoudit, jelikož s ním nejsem tak podrobně seznámen, jak by bylo pro takovou úvahu vhodné.

Myslím si, že práce jako celek je přínosná pro objasnění problematiky NOZ jak pro studenty práv, tak pro vystudované, obsahuje nový pohled na danou problematiku, porovnává jednotlivá ustanovení a zároveň vysvětluje současnou úpravu náhrady škody, tudíž cíle, které jsem si stanovil v úvodu této práce, jsem splnil.

5 PŘÍLOHY

5.1 SEZNAM ZKRATEK

NOZ - nový občanský zákoník - zákon číslo 89/2012 Sb.

obč. zák. - občanský zákoník - zákon číslo 40/1964 Sb.

O.S.Ř. - občanský soudní řád - zákon číslo 99/1963 Sb.

ABGB - Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch

NS - Nejvyšší soud, se sídlem v Brně

zák. - zákon

PETL - Principles of European Tort Law

BGB - Bürgerliches Gesetzbuch

5.3 POUŽITÉ ZDROJE

5.3.1 KNIŽNÍ ZDROJE A ČLÁNKY

ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře.

ISBN 978-807-4001-086.

Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku / Jiří Švestka. -- 1. vyd.. -- Praha : Academia, 1966. -- 316, [4] s. ; 8

Občanský zákoník : komentář / Jiří Švestka ... a kolektiv. -- 10., jubilejní vyd.. -- V Praze : C.H. Beck, 2006. -- xxvi, 1465 s.

ISBN 80-7179-486-4

Občanský zákoník ; Nové znění občanského zákoníku (včetně věcného rejstříku) / Uspoř. a pozn. k textu opatř. Jaroslav Bičovský, Milan Holub : Poznámkové vydání s judikaturou : Podle právního stavu k 1. 3. 1994. -- 2. dopl. a aktual. vyd.. -- Praha : Linde, 1994. -- 669 s.

ISBN 80-85647-30-3

Občanské právo hmotné. 2. Díl třetí, Závazkové právo / Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. -- 4., aktualiz. a dopl. vyd.. -- Praha : Aspi, 2005. -- 612 s. ; 21 cm

ISBN 80-7357-131-5 (díl 2 : váz.)

Přehled judikatury ve věcech náhrady škody / sestavil Petr Vojtek. -- Praha : Aspi, 2006. -- 711 s.

ISBN 80-7357-194-3

Náhrada škody : podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského práva : praktická příručka / Ivan Kobliha ... [et al.]. -- Vyd. 1.. -- Praha : Leges, 2012. -- 390 s. ; 21 cm

ISBN 978-80-87212-97-4 (brož.)

Nový občanský zákoník : srovnání nové a současné úpravy občanského práva / Jaroslav Svejkovský, vedoucí autorského kolektivu ; Jana Svejkovská ... [et al.]. -- 1. vyd.. -- [Praha] : C.H. Beck, 2012. -- xiv, 792 s. ; 24 cm

ISBN 978-80-7400-423-0 (brož.)

Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem / Karel Eliáš a kolektiv. -- 1. vyd.. -- Ostrava : Sagit, 2012. -- 1119 s. ; 22 cm

ISBN 978-80-7208-922-2 (váz.)

PELIKÁNOVÁ Irena, Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin Advokacie 3/2011*, Praha : Česká Advokátní komora v Praze,

ISSN 1210-6348

VOJTEK Petr, Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci : komentář Petr Vojtek – 3. Vydání – V Praze : C. H. Beck, 2012 – xx, 370 s. – (Beckovy komentáře

ISBN 978-80-7400-427-8

DRÁPAL, L. Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 1600s.

ISBN 978-80-7400-107-9 (váz.)

FIALA, J., Kindl, M., et.al. Občanský zákoník. Komentář. I. Díl 1. Vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2009, s. 904

ISBN 978-80-7357-395-9 (váz.)

DVOŘÁKOVÁ, Veronika, Škoda – pojetí v kontinentální Evropě, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra občanského práva, 2010 Plzeň.

5.3.2 ROZHODNUTÍ SOUDŮ

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 CDO 1960/2002 ze dne 17. 12. 2003

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 618/2001 ze dne 25. 2. 2003

rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 2471/2000 ze dne 20. 2. 2002

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značka 22 Cdo 1599/1999 ze dne 2. 4. 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 22 Cdo 2824/2000 ze dne 4. 9. 2002,

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 1360/2003 ze dne 02. 09. 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 347/2000 ze dne 28. 11. 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 1501/2002 ze dne 28. 1. 2003

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 319/2002 ze dne 25. 9. 2003

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 852/2000 ze dne 31. 1. 2002

Usnesení Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 1156/2005 ze dne 14. 9. 2006

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 2233/99 ze dne 20. 3. 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu spisové značky 25 Cdo 65/2005 ze dne 23. 2. 2006

5.3.3 OSTATNÍ ZDROJE

www.obcanskyzakonik.justice.cz , Oficiální internetové stránky Ministerstva spravedlnosti ČR

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Principles Of European Tort Law (PETL)

Bürgerliches Gesetzbuch

Zákon č. 59/1998 Sb., - o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Přednáškový cyklus k návrhu občanského zákoníku

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

5.3.4 CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

This thesis is about idemnity in czech civil law. About damage and idemity in current law and than about legislation in new civil code. In first chapter, i am writing about main priciples of idemnity and damage in current civil code. For example about sufferers, indemnitors, loss on properties or on mental and physicall damages. Also I am writing about forms of indemnity like cash payments, repairs, replacement, and reinstatement. In this first part, i am describing only the main facts about czech legislation form of loss and idemnity, i am not describing detail statements. Also i am writing about some important judgements of civil courts and describing them in comparation of curent czech legislation .

In second chapter, i am writing about new civil code and adaptation of idemnity in it. At first, i am writing about main legislative changes about idemnity and damages in new civil code. I separated these main changes in five points. After that, i am comparing single sections in „old“ civil code and „new“ civil code. Than, there is a short describtion of european adaptation of idemnity and damage in BGB and PETL and also short writing about french „faute“.